गीर्वाणज्योति संस्कृत ग्रंथमाला
पुष्प आठवे

सार्थ निघण्टुकोश

मूळसंहिता मराठी अनुवाद विवेचनात्मक टिपांसह

संपादक व अनुवादक

डॉ. नीलेश जोशी

M.A. Sanskrit, NET, SET, Ph.D.
व्याकरणशास्त्री

गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा

॥ पाण्डुरङ्गाष्टकम् ॥

महायोगपीठे तटे भीमरथ्यां
वरं पुण्डरीकाय दातुं मुनीन्द्रैः ।
समागत्य तिष्ठन्तमानन्दकन्दं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥१॥

भीमानदीच्या काठावर महायोगाचे योगपीठ असलेल्या ठिकाणी (पंढरपूर येथे) आपला भक्त पुंडलिक याला वर देण्यासाठी मोठमोठ्या ऋषिमुनींसह जो थांबला आहे, जो आनंदाचे मूळ आहे. त्या परब्रहारनाम्य श्रीपांडुरंगाचे मी भजन करतो.

तडिद्वाससं नीलमेघावभासं
रमामन्दिरं सुन्दरं चित्प्रकाशम् ।
वरं त्विष्टिकायां समन्यस्तपादं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥२॥

ज्याने विद्युलतेसमान तेजस्वी वस्त्रे परिधान केलेली आहेत, ज्याची अंगकांती मेघाप्रमाणे निळीसावळी आहे. जो लक्ष्मीचे मंदिर आहे, विलोभनीय असे ज्याचे स्वरूप आहे, जो ज्ञानाचा प्रकाश आहे (ज्याचा प्रकाश विज्ञानमय आहे) व आपले दोन्ही पाय विटेवर समांतर ठेवून जो उभा आहे त्या विश्वव्यापी श्रीपांडुरंगाचे मी ध्यान करतो.

प्रमाणं भवाब्धेरिदं मामकानां
नितम्बः कराभ्यां धृतो येन तस्मात् ।
विधातुर्वसत्यै धृतो नाभिकोशः
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥३॥

माझ्या सर्व भक्तांसाठी भवसागर हा कमरे इतकाच उंच आहे. म्हणजेच जे माझे भक्त असतील त्यांना जीवनरूपी भवसागर त्यांच्या कमरे इतकाच उंच असल्याने सहज पार करता येईल, हे समजविण्यासाठी ज्याने आपले हात कमरेवर ठेवले आहेत, ब्रह्मदेवाला राहता यावे म्हणून ज्याने नाभीला कोशस्वरूप दिले आहे त्या परब्रह्मस्वरूप श्रीपांडुरंगाचे मी अखंड चिंतन करतो.

स्फुरत्कौस्तुभालङ्कृतं कण्ठदेशे
श्रिया जुष्टकेयूरकं श्रीनिवासम् ।
शिवं शान्तमीड्यं वरं लोकपालं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥४॥

लखलखीत आणि देदीप्यमान कौस्तुभमणी ज्याने आपल्या कंठात धारण केलेला आहे, ज्याच्या दंडावर सोन्याची सुंदर सलकडी विराजमान झालेली आहेत. जो लक्ष्मीचे निवासस्थान आहे, ज्याची मुद्रा अत्यंत शांत आहे, जो सर्वांचा पालनकर्ता आहे व भक्तांचे कल्याण करण्यात तत्पर आहे अशा त्रैलोक्यनाथस्वरूप श्रीपांडुरंगाला मी नितांत भक्तीने वंदन करतो.

गीर्वाणज्योति संस्कृत ग्रंथमाला

पुष्प आठवे

सार्थ निघण्टुकोश

मूळ संस्कृत संहिता, मराठी अनुवाद

संपादक व अनुवादक

डॉ .नीलेश जोशी

M.A. Sanskrit, NET, SET, Ph.D. व्याकरणशास्त्री

गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा

द्वितीयावृत्ती २०२०

सार्थ निघण्टुकोश

मूळ संस्कृत संहिता, मराठी अनुवाद

संपादक व अनुवादक : डॉ. नीलेश जोशी,
वरिष्ठ भाषाशास्त्रज्ञ, IIT मुंबई,
पवई, महाराष्ट्र ४०००७६

ISBN: 978-81-935872-5-6

द्वितीयावृत्ती: फेब्रुवारी २०२०

प्रकाशिका:

सौ. सुमित्रा शि. जाधव

गीर्वाणज्योति प्रकाशन,

कारंजकर नगर, पारशी विहिरीजवळ, विलासपूर,

सातारा, महाराष्ट्र ४१५००१

भ्रमणध्वनी : +919822097507

© सर्वाधिकार संपादकांकडे सुरक्षित आहेत.

आमचे प्रेरणास्थान

पद्मभूषण डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील

आमचे ज्ञानपीठ

रयत शिक्षण संस्थेचे

छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा

अनुक्रमणिका

प्राक्कथन....................4

सार्थ निघण्टुकोश....................8

अ....................8

आ....................17

इ....................19

ई....................21

उ....................23

ऊ....................24

ऋ....................25

ए....................26

ओ....................27

औ....................27

क....................27

क्ष....................32

ख....................33

ग 34

घ..36

च 37

छ 38

ज 39

ड 41

त..41

द 45

ध 49

न..50

प..54

फ 59

ब..59

भ 61

म 63

य..67

र 69

ल 72

व...73

श...81

ष...86

स...86

ह...94

प्राक्कथन

श्रीकश्यप प्रजापतीने वेदमंत्रातील शब्द निवडून पंच अध्यायात्मक ग्रंथाची रचना केली, तोच **निघण्टु** या नावाने प्रसिद्ध आहे. यावर यास्काचार्यांनी उदाहरणादाखल मंत्र देऊन सविस्तर व्याख्यान केले ते **निरुक्त** नामक सुप्रसिद्ध वेदांग म्हणून आहे.

निघण्टुच्या प्रत्येक अध्याय खंडातील शब्दसंख्या पुढीलप्रमाणे-

अध्याय 1		2		3		4		5	
खंड	शब्द	**खंड**	शब्द	**खंड**	शब्द	**खंड**	शब्द	**खंड**	शब्द
1	21	**1**	26	**1**	12	**1**	62	**1**	3
2	15	**2**	15	**2**	11	**2**	84	**2**	13
3	16	**3**	25	**3**	25	**3**	133	**3**	36
4	6	**4**	12	**4**	22			**4**	32
5	15	**5**	22	**5**	10			**5**	36
6	8	**6**	18	**6**	20			**6**	31
7	23	**7**	28	**7**	16				

गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा

8	16	**8**	10	**8**	16				
9	12	**9**	28	**9**	11				
10	30	**10**	28	**10**	6				
11	57	**11**	9	**11**	8				
12	101	**12**	10	**12**	9				
13	37	**13**	10	**13**	12				
14	26	**14**	122	**14**	44				
15	10	**15**	26	**15**	24				
16	11	**16**	11	**16**	13				
17	11	**17**	46	**17**	15				
		18	10	**18**	8				
		19	33	**19**	17				
		20	18	**20**	10				
		21	4	**21**	4				
		22	4	**22**	2				
				23	14				
				24	14				
				25	5				
				26	6				
				27	6				
				28	6				
				29	26				
				30	24				
	415		515		416		279		151
एकूण									1776

निघंटूच्या ४ व ५ व्या अध्यायात पदांचे अर्थनिर्देश आढळत नाही. त्यामुळे निरुक्त अध्याय ४,५, व ६ यांना अनुसरून येथे शब्दांचे अर्थ दिले आहेत.

डॉ. शिवदास जाधव सरांनी या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्याची प्रेरणा दिली आणि **गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा** यांनी प्रकाशन करून ebook स्वरूपात kindle सारख्या आंतरराष्ट्रीय स्तरावर स्थान मिळवून दिले, त्याबद्दल मी त्यांचा विशेष आभारी आहे.

वाचकांना हा **सार्थ निघण्टुकोश** आवडेल आणि उपयोगी ठरेल अशी आशा व्यक्त करतो. बाकी यशापयश अवघ्या आशा श्रीरामार्पण !!

डॉ. नीलेश जोशी

फेब्रुवारी २०२०

गीर्वाणज्योति संस्कृत ग्रंथमाला
पुष्प आठवे

सार्थ निघण्टुकोश

गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा

सार्थ निघण्टुकोश

अ

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
अंसत्रम्	4.2.75	धनुष्य, कवच
अंहुरः	4.3.112	पापयुक्त
अकूपारस्य	4.1.33	सूर्य, समुद्र, कासव
अक्तुः	1.7.4	रात्र
अक्रः	4.3.76	आक्रमण करणारा, प्राकार
अक्षरम्	1.11.46	वाणी
अक्षरम्	1.12.32	पाणी
अक्षाः	5.3.4	फासे
अक्षितम्	1.12.77	पाणी
अगन्	2.14.111	जाणे, गत्यर्थक
अग्नायी	5.3.28	अग्नीची पत्नी
अग्निः	5.1.1	अग्नी
अग्निः	5.4.23	अग्नी
अग्निर्न ये	3.13.3	उपमावाचक
अग्रिया	4.3.63	पुढे जाणारे
अग्रुवः	1.13.14	नदी

अग्रुवः	2.5.1	अंगुली, बोटे
अघशंसः	3.24.13	चोर
अघ्न्या	2.11.1	गाय
अघ्न्या	5.5.31	पापनाशक, देवी
अङ्गिरसः	5.5.11	देवसमूह, ऋषिभेद
अचक्ष्म	3.11.3	पाहणे
अच्छ	4.2.78	मिळण्यासाठी
अजः एकपात्	5.6.18	जन्मरहित एक पाय असलेला
अजगन्	2.14.112	जाणे, गत्यर्थक
अजाः पूष्णः	1.15.5	पूषाचे वाहन शेळ्या
अजिरम्	2.15.13	लवकर
अजिराः	1.13.35	नदी
अजीगः	4.3.36	मिळवणे, घेणे
अज्म	2.17.43	युद्ध
अज्म	3.4.22	घर
अज्राः	2.15.21	लवकर
अण्व्यः	2.5.2	अंगुली, बोटे
अतति	2.14.38	जाणे, गत्यर्थक
अत्यः	1.14.1	घोडा
अथर्यः	2.5.8	अंगुली, बोटे
अथर्युम्	4.2.41	सतत गती
अथर्वा	5.6.21	देवभेद

अथर्वाणः	5.5.13	देवभेद, एक ऋषी
अदितिः	1.1.14	पृथ्वी
अदितिः	1.11.48	वाणी
अदितिः	2.11.6	गाय
अदितिः	4.1.49	दीन नसलेला, देव माता
अदितिः	5.5.16	देवमाता, दक्षकन्या
अदिती	3.30.21	द्यावापृथिवी
अद्धा	3.10.4	सत्य
अद्धातयः	3.15.21	बुद्धिमान
अद्भुतम्	3.3.23	मोठा
अद्मसत्	4.1.24	अन्न आणणारा
अद्रिः	1.10.1	ढग
अध्रिगुः	4.2.43	मंत्र, अनुशासन, इंद्र, अग्नी
अध्वरः	3.17.3	यज्ञ
अध्वरम्	1.3.16	आकाश
अध्वा	1.3.12	आकाश
अनभिशस्त्यः	3.8.5	प्रशंसनीय
अनर्वा	4.3.105	आश्रित नसलेला
अनर्शरातिम्	4.3.104	निष्पाप दान करणारा
अनवः	2.3.19	मनुष्य
अनवद्यः	3.8.4	प्रशंसनीय
अनवब्रवः	4.3.119	आक्षेपरहित भाषण

अनवायम्	4.3.43	संपूर्ण, अवयव न पाडलेले
अनिति	2.14.107	जाणे, गत्यर्थक
अनुमतिः	5.5.20	देवीभेद
अनुष्टुप्	1.11.51	वाणी
अनेद्यः	3.8.3	प्रशंसनीय
अनेमा	3.8.2	प्रशंसनीय
अन्तमानाम्	2.16.9	जवळ
अन्तरिक्षम्	1.3.6	आकाश
अन्धः	4.2.6	भात, काळोख, आंधळा
अन्धः	2.7.1	अन्न
अन्नम्	1.12.64	पाणी
अपः	1.12.81	पाणी
अपः	2.1.1	कर्म
अपत्यम्	2.2.10	अपत्य
अपां नपात्	5.4.11	अग्नी, वडवानल
अपारे	3.30.24	द्यावापृथिवी
अपीच्यम्	3.25.6	निर्णय केलेले, आच्छादित
अप्नः	2.1.2	कर्म
अप्नः	2.2.7	अपत्य
अप्नः	3.7.8	रूप,आकार
अप्नवाना	2.4.4	हात
अप्रतिष्कुतः	4.3.69	निष्प्रतीकार

अप्रायुवः	4.1.37	न चुकणारे, रक्षण करणारे
अप्वा	4.3.48	रोग, भय
अप्वा	5.3.27	रोग, भय
अप्सः	3.7.6	रूप,आकार
अभिख्या	3.9.11	बुद्धी
अभिधेतन	4.3.111	जवळ धावून येणे
अभीके	2.17.10	युद्ध
अभीके	3.29.2	जवळ
अभीशवः	1.5.5	किरण
अभीशवः	2.5.20	अंगुली, बोटे
अभीशवः	5.3.11	घोड्यांचे लगाम
अभीशू	2.4.3	हात
अभ्यर्धयज्वा	4.3.26	अर्धे करून यज्ञ करणारा
अभ्यर्ष	3.21.3	सत्कारपूर्वक विनंती करणे
अभ्रम्	1.10.22	ढग
अभ्वः	3.3.9	मोठा
अभ्वम्	1.12.89	पाणी
अमतिः	3.7.5	रूप,आकार
अमतिः	4.3.49	आत्मप्रकाशमय बुद्धी
अमत्रः	4.3.102	मोठा, अमित, भांडे
अमवान्	4.3.45	मंत्रियुक्त, रोगयुक्त
अमा	3.4.11	घर

अमिनः	4.3.67	अपरिमित, अतिमोठा
अमीवा	4.3.46	रोगभूतकृमी
अमूरः	4.3.37	मूढ नसलेला, विद्वान
अमृतम्	1.2.12	सोने
अमृतम्	1.12.83	पाणी
अम्बरम्	1.3.1	आकाश
अम्बरम्	2.16.3	जवळ
अम्बु	1.12.91	पाणी
अम्भः	1.12.5	पाणी
अम्भसी	3.30.6	द्यावापृथिवी
अम्भृणः	3.3.16	मोठा
अम्यक्	4.3.60	विलिप्त, भरलेली, चांगली नसलेली
अयः	1.2.4	सोने
अयते	2.14.2	जाणे, गत्यर्थक
अया	3.29.21	निर्देशक
अयुथुः	2.14.122	जाणे, गत्यर्थक
अरण्यानी	5.3.24	अरण्याची पत्नी
अररिन्दानि	1.12.26	पाणी
अरुण्यो गाव उषसाम्	1.15.7	उषेचे वाहन ताबंड्या गाई
अरुषः	1.14.17	घोडा
अरुषति	2.14.65	जाणे, गत्यर्थक

अरुषम्	3.7.15	रूप,आकार
अरुषी	1.8.13	उषा
अर्कः	2.7.18	अन्न
अर्कः	2.20.10	वज्र
अर्कः	4.2.24	एक देवता, मंत्र, अन्न
अर्चति	3.14.1	पूजा करणे
अर्चिः	1.17.5	जळणारा
अर्जुनम्	3.7.13	रूप,आकार
अर्जुनी	1.8.6	उषा
अर्णः	1.12.1	पाणी
अर्णाः	1.13.20	नदी
अर्दति	2.14.73	जाणे, गत्यर्थक
अर्दयति	2.19.11	ठार मारणे
अर्भकः	3.2.9	आखूड, ठेंगणे
अर्भकम्	3.29.4	लहान, थोडे
अर्यः	2.22.2	मालक,राजा
अर्वा	1.14.3	घोडा
अर्वाके	2.16.8	जवळ
अलातृणः	4.3.5	मेघ
अल्पः	3.2.11	आखूड, ठेंगणे
अवः	2.7.9	अन्न
अवचाकशत्	3.11.8	पाहणे

अवतः	3.23.7	विहीर
अवति	2.14.11	जाणे, गत्यर्थक
अवतिरति	2.19.18	ठार मारणे
अवनयः	1.13.1	नदी
अवनयः	2.5.11	अंगुली, बोटे
अवनिः	1.1.9	पृथ्वी
अवमे	2.16.10	जवळ
अविष्यन्	2.8.6	खाणे
अव्यथयः	1.14.19	घोडा
अशत्	2.18.7	व्यापणे
अश्नः	1.10.5	ढग
अश्नुते	2.18.10	व्यापणे
अश्मा	1.10.8	ढग
अश्वः	5.3.1	घोडा
अश्वाः	1.14.26	घोडा
अश्वाजनी	5.3.15	चाबूक
अश्विनौ	5.6.1	दोन अश्विनीकुमार
असक्राम्	4.3.117	संक्रमण करण्यास अशक्य
असश्चन्ती	4.2.7	एकमेकींना न चिकटणाऱ्या
असामि	4.3.106	अपरिमित, अनंत
असिक्नी	1.7.13	रात्र
असिन्वती	4.3.17	खूप न खाणाऱ्या

असुः	3.9.6	बुद्धी
असुनीतिः	5.4.25	प्राणांचा प्रेरक
असुरः	1.10.29	ढग
असूर्ते सूर्ते	4.3.59	चांगले प्रेरणा न केलेले व चांगले प्रेरित
अस्कृधोयुः	4.3.11	दीर्घायू
अस्तमीके	2.16.5	जवळ
अस्तम्	3.4.5	घर
अस्मे	4.3.29	आम्ही
अस्य	4.1.62	तीव्र, उत्कृष्ट
अस्याः	4.1.61	तीव्र, उत्कृष्ट
अस्रेमा	3.8.1	प्रशंसनीय
अहना	1.8.10	उषा
अहिः	1.10.21	ढग
अहिः	1.12.31	पाणी
अहिः	5.4.29	मेघ, पाणी
अहिर्बुध्न्यः	5.4.30	आकाशस्थ मेघ किंवा पाणी
अही	2.11.4	गाय
अही	3.30.22	द्यावापृथिवी
अह्नाय	3.27.6	जुने, पुराणे
अह्रयाणः	4.2.55	लाजरा नसलेला

आ

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
आ	4.2.32	उपमार्थक, समुच्चयार्थक
आकाशम्	1.3.7	आकाश
आकीम्	3.12.5	निपात, अव्यय
आकृतम्	3.12.9	निपात, अव्यय
आके	2.16.6	जवळ
आके	3.26.1	दूर
आकेनिपः	3.15.18	बुद्धिमान
आक्रन्द	2.17.6	युद्ध
आक्षाणः	2.18.3	व्यापणे
आखण्डलः	2.19.22	ठार मारणे
आगनीगन्ति	2.14.84	जाणे, गत्यर्थक
आघृणिः	4.2.39	आकाशात किरण पसरलेला, क्रोध आलेला
आङ्गूषः	4.2.44	घोषयुक्त स्तुती, यज्ञ
आचके	2.6.11	इच्छिणे
आजौ	2.17.8	युद्ध
आणौ	2.17.34	युद्ध
आताः	1.6.1	दिशा
आतिरत्	2.19.20	ठार मारणे

आदित्याः	5.6.24	बारा आदित्य
आधवः	4.3.118	हलवणारा
आनट्	2.18.4	व्यापणे
आनशे	2.18.9	व्यापणे
आनुषक्	4.3.56	अनुक्रमाने
आपः	1.3.8	आकाश
आपः	1.12.52	पाणी
आपः	5.3.21	पाणी
आपानः	2.18.6	व्यापणे
आपान्तमन्युः	4.2.45	क्रोध आणलेला
आप्त्याः	5.5.15	देवगण
आयती	2.4.1	हात
आयवः	2.3.17	मनुष्य
आयुः	2.7.23	अन्न
आयुधानि	1.12.29	पाणी
आरितः	4.2.57	कर्मामध्ये स्थिर
आरे	3.26.4	दूर
आर्त्नी	5.3.33	धनुष्याची दोन्ही टोके
आर्यति	2.14.66	जाणे, गत्यर्थक
आवयति	2.8.1	खाणे
आवयाः	1.12.46	पाणी
आशाः	1.6.2	दिशा

आशाभ्यः	4.3.2	दिशा
आशिषः	3.21.4	सत्कारपूर्वक विनंती करणे
आशीः	4.3.35	आशीर्वाद, इच्छा
आशु	2.15.16	लवकर
आशुः	1.14.15	घोडा
आशुशुक्षणिः	4.3.1	अग्नी, प्रदीपित करू इच्छिणारा
आष्टा	2.18.5	व्यापणे
आष्ठाः	1.6.4	दिशा
आसात्	2.16.2	जवळ
आहनः	4.2.11	नाश करणारा
आहनसः	4.1.23	स्तुती युक्त
आहवे	2.17.7	युद्ध
आहिकम्	3.12.4	निपात, अव्यय

इ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
इत्था	3.10.5	सत्य
इत्था	4.2.29	असे
इदंयथा	3.13.2	उपमावाचक
इदंयुः	4.3.127	ह्याची इच्छा करणारा
इदमिव	3.13.1	उपमावाचक

इदम्	1.12.101	पाणी
इदा	3.28.5	नवीन
इदानीम्	3.28.6	नवीन
इध्मः	5.2.2	प्रदीप्त करणारा
इनः	2.22.4	मालक,राजा
इन्दुः	1.12.84	पाणी
इन्दुः	3.17.13	यज्ञ
इन्दुः	5.4.27	सोम
इन्द्रः	5.4.4	इंद्र
इन्द्राणी	5.5.27	इंद्रपत्नी
इन्द्रियम्	2.10.14	धन
इन्वति	2.14.115	जाणे, गत्यर्थक
इन्वति	2.18.1	व्यापणे
इयक्षति	2.14.40	जाणे, गत्यर्थक
इयर्ति	2.14.78	जाणे, गत्यर्थक
इरज्यति	2.21.1	अधिकार चालवणे
इरज्यति	3.5.1	सेवा करणे
इरा	2.7.12	अन्न
इरावत्यः	1.13.25	नदी
इलीबिशः	4.3.86	बिळात राहणारा
इळः	5.2.5	स्तुत्य
इळा	1.1.15	पृथ्वी

इळा	1.11.3	वाणी
इळा	2.7.13	अन्न
इळा	2.11.7	गाय
इळा	5.5.35	अन्तरिक्षस्थ देवी, पृथ्वी
इषति	2.14.100	जाणे, गत्यर्थक
इषम्	2.7.14	अन्न
इषिरेण	4.1.7	इच्छा करणारा
इषुः	5.3.14	बाणांचा भाता
इषुधिः	5.3.9	बाणांचा भाता
इषुध्यति	3.19.14	मागणे
इष्टिः	3.17.9	यज्ञ
इष्मिणः	4.1.25	हवीची, स्तुतीची इच्छा करणारा

ई

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
ईक्षे	4.3.27	समर्थ असणे
ईङ्खते	2.14.80	जाणे, गत्यर्थक
ईमहे	3.19.1	मागणे
ईम्	1.12.63	पाणी
ईम्	4.2.80	पादपूरणार्थक निपात
ईर्ते	2.14.79	जाणे, गत्यर्थक

ईर्मान्तासः	4.1.14	अंतर्भाग प्रेरित असलेले
ईषति	2.14.70	जाणे, गत्यर्थक

उ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
उक्थ्यः	3.8.6	प्रशंसनीय
उक्षा	3.3.11	मोठा
उक्षितः	3.3.5	मोठा
उत्सः	3.23.10	विहीर
उदकम्	1.12.36	पाणी
उपजिह्विका	3.29.12	सीमिक
उपब्दिः	1.11.26	वाणी
उपमे	2.16.11	जवळ
उपरः	1.10.18	ढग
उपराः	1.6.3	दिशा
उपलः	1.10.19	ढग
उपलप्रक्षिणी	4.3.23	धान्य भाजण्याचे साधन, कढई
उपसि	4.3.24	उपस्थ
उपाके	2.16.7	जवळ
उराणः	4.3.77	अधिक वा मोठे करणारा
उरु	3.1.1	पुष्कळ
उर्वशी	4.2.47	अप्सरा
उर्वशी	5.5.25	अप्सरा, पुष्कळ वश करणारी
उर्वी	1.1.10	पृथ्वी

उर्वी	3.30.19	द्यावापृथिवी
उर्व्यः	1.13.24	नदी
उलूखलमुसले	5.3.29	उखळ व मुसळ
उलूखलम्	5.3.16	उखळ
उल्बम्	4.3.132	गर्भावरील आवरण
उशिक्	2.6.12	इच्छिणे
उशिजः	3.15.19	बुद्धिमान
उश्मसि	2.6.2	इच्छिणे
उषाः	5.5.34	एक देवी
उषाः	5.6.2	उषःकाल
उषासानक्ता	5.2.8	प्रभात व रात्र
उस्रा	2.11.2	गाय
उस्राः	1.5.9	किरण
उस्रिया	2.11.3	गाय

ऊ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
ऊतिः	4.2.15	पालन, रक्षण
ऊधः	1.7.20	रात्र
ऊर्क्	2.7.15	अन्न
ऊर्जस्वत्यः	1.13.28	नदी

ऊर्दरम्	3.29.13	पोते
ऊर्म्या	1.7.5	रात्र

ऋ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
ऋक्	1.11.34	वाणी
ऋक्षाः	3.29.9	नक्षत्र
ऋचीषमः	4.3.103	ऋचेत सांगितलेल्या गुणांनी युक्त
ऋच्छति	2.14.35	जाणे, गत्यर्थक
ऋच्छति	3.5.8	सेवा करणे
ऋजुनीती	4.3.93	सरळ स्वभावी
ऋञ्जति	4.3.92	अलंकृत करणे
ऋणद्धि	3.5.7	सेवा करणे
ऋणोति	2.14.53	जाणे, गत्यर्थक
ऋण्वति	2.14.52	जाणे, गत्यर्थक
ऋतः	5.4.26	सत्य, जल
ऋतम्	1.12.68	पाणी
ऋतम्	3.10.6	सत्य
ऋतस्य योनिः	1.12.70	पाणी
ऋदूदरः	4.3.14	सोमरस
ऋदूपे	4.3.15	दूर उडी मारणारे

ऋधक्	4.1.60	पृथक् करणे
ऋध्नोति	3.5.6	सेवा करणे
ऋबीसम्	4.3.133	दीप्ती गेलेला, पृथ्वी
ऋभवः	5.5.10	पुष्कळ शोभणारे, देवगण
ऋभुः	3.15.8	बुद्धिमान
ऋभुक्षाः	3.3.10	मोठा
ऋश्यदात्	3.23.11	विहीर
ऋष्वः	3.3.3	मोठा
ऋहन्	3.2.1	आखूड, ठेंगणे

ए

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
एजति	2.14.103	जाणे, गत्यर्थक
एतग्वः	1.14.9	घोडा
एतशः	1.14.10	घोडा
एति	2.14.120	जाणे, गत्यर्थक
एनम	4.2.82	ह्याला
एना	3.29.22	निर्देशक
एनाम्	4.2.83	हिला
एन्वः	1.13.6	नदी
एरिरे	4.1.50	स्थापन करणे

एहः	2.13.6	क्रोध, राग

ओ

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
ओजः	1.12.43	पाणी
ओजः	2.9.1	बळ, शक्ती
ओण्यौ	3.30.15	द्यावापृथिवी
ओदती	1.8.4	उषा
ओदनः	1.10.26	ढग
ओमना	4.3.22	रक्षणासाठी
ओमासः	4.3.41	रक्षण करणारे
ओषधयः	5.3.22	औषधी
ओषम्	2.15.4	लवकर

औ

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
औच्चैःश्रवसः	1.14.13	घोडा

क

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
कः	5.4.14	हिरण्यगर्भ ब्रह्म

ककुभः	1.6.7	दिशा
ककुहः	3.3.19	मोठा
कक्ष्याः	2.5.10	अंगुली, बोटे
कण्ठति	2.14.20	जाणे, गत्यर्थक
कण्वः	3.15.7	बुद्धिमान
कत्पयम्	4.3.7	सुखकारक उदकपूर्ण मेघ
कनकम्	1.2.9	सोने
कनति	2.6.17	इच्छिणे
कपना	4.3.18	कृमी
कबन्धम्	1.12.6	पाणी
कम्	3.6.20	सुख
कम्पते	2.12.9	रागावणे
करणानि	2.1.12	कर्म
करन्ती	2.1.15	कर्म
करस्नौ	2.4.7	हात
करांसि	2.1.13	कर्म
करिक्रत्	2.1.14	कर्म
करुणम्	2.1.9	कर्म
करूलती	4.3.124	दंतहीन
कर्तः	3.23.3	विहीर
कर्तवै	2.1.19	कर्म
कर्तोः	2.1.18	कर्म

कर्त्वम्	2.1.17	कर्म
कर्वरम्	2.1.8	कर्म
कल्मलीकिनम्	1.17.2	जळणारा
कवते	2.14.27	जाणे, गत्यर्थक
कविः	3.15.10	बुद्धिमान
कशः	1.12.17	पाणी
कशा	1.11.43	वाणी
कसति	2.14.6	जाणे, गत्यर्थक
काकुत्	1.11.28	वाणी
काकुदम्	4.2.76	ताळू, जीभ
काञ्चनम्	1.2.10	सोने
काटः	3.23.5	विहीर
काणुका	4.2.42	सुंदर, आक्रमण केलेली, कृत्रिम, अभिलाषी
कातुः	3.23.2	विहीर
कानिषत्	2.6.18	इच्छिणे
कायमानः	4.1.15	पूजा करणारा, इच्छा करणारा
कारुः	3.16.3	स्तुती करणारा
कारोतरात्	3.23.12	विहीर
कालयति	2.14.18	जाणे, गत्यर्थक
काशिः	4.3.3	मूठ
काष्ठाः	1.6.5	दिशा

किः	4.3.131	कर्ता
किमीदिने	4.3.44	पिशुन, चहाडखोर
कियेधाः	4.3.87	चालताना धारण करणारा
किरणाः	1.5.2	किरण
कीकटेषु	4.3.128	नास्तिकांचा देश
कीरिः	3.16.6	स्तुती करणारा
कीलालम्	2.7.27	अन्न
कीस्तासः	3.15.20	बुद्धिमान
कुटस्य	4.2.70	कृतकर्म
कुणारुम्	4.3.4	मेघ
कुत्सः	2.20.11	वज्र
कुरवः	3.18.2	ऋत्विज
कुरुतन	4.1.8	करणे
कुलिशः	2.20.12	वज्र
कुलिशः	4.3.82	वज्र
कुल्याः	1.13.22	नदी
कुवित्	3.1.12	पुष्कळ
कुशयः	3.23.13	विहीर
कुहूः	5.5.23	देवीभेद
कूपः	3.23.1	विहीर
कृण्वति	2.19.7	ठार मारणे
कृत्तिः	3.4.13	घर

कृत्तिः	4.2.67	कीर्ती, अन्न, गोदडी
कृत्वी	2.1.20	कर्म
कृदरः	3.4.2	घर
कृदरम्	3.29.14	पोते
कृधु	3.2.6	आखूड, ठेंगणे
कृन्तति	2.19.8	ठार मारणे
कृपण्यति	3.14.14	पूजा करणे
कृपण्युः	3.16.13	स्तुती करणारा
कृपायति	3.14.13	पूजा करणे
कृपीटम्	1.12.94	पाणी
कृशनम्	1.2.7	सोने
कृशनम्	3.7.11	रूप,आकार
कृष्टयः	2.3.7	मनुष्य
केतः	3.9.2	बुद्धी
केतुः	3.9.1	बुद्धी
केपयः	4.2.73	वाईट
केवटः	3.23.14	विहीर
केशिनः	5.6.15	त्रिलोकातील तिन्ही तेज
केशी	5.6.14	किरणयुक्त
कोशः	1.10.30	ढग
कौरयाणः	4.2.53	गमन केलेला
क्रतुः	2.1.11	कर्म

क्रतुः	3.9.5	बुद्धी
क्राणाः	4.1.43	करणारे
क्रिविः	3.23.8	विहीर
क्रिविर्दती	4.3.123	तुकडे तोडणारे दात असलेली

क्ष

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
क्षत्रम्	1.12.45	पाणी
क्षत्रम्	2.10.9	धन
क्षद्म	1.12.3	पाणी
क्षद्म	2.7.19	अन्न
क्षपः	1.12.30	पाणी
क्षपा	1.7.2	रात्र
क्षमा	1.1.6	पृथ्वी
क्षयति	2.21.3	अधिकार चालवणे
क्षा	1.1.5	पृथ्वी
क्षितयः	2.3.6	मनुष्य
क्षितिः	1.1.8	पृथ्वी
क्षिपः	2.5.3	अंगुली, बोटे
क्षिपस्ती	2.4.10	हात
क्षियति	2.14.49	जाणे, गत्यर्थक

क्षीरम्	1.12.14	पाणी
क्षु	2.7.10	अन्न
क्षुम्पति	2.14.96	जाणे, गत्यर्थक
क्षुम्पम्	4.2.61	पावसाळ्यात उगवणाऱ्या भूछत्र्या
क्षुल्लकः	3.2.10	आखूड, ठेंगणे
क्षेत्रस्य पतिः	5.4.8	क्षेत्र वा ग्रामपालक
क्षोणस्य	4.3.28	घर
क्षोणी	1.1.7	पृथ्वी
क्षोणी	3.30.5	द्यावापृथिवी
क्षोदः	1.12.2	पाणी
क्षोदति	2.14.30	जाणे, गत्यर्थक
क्ष्मा	1.1.4	पृथ्वी

ख

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
खजे	2.17.39	युद्ध
खले	2.17.38	युद्ध
खाः	1.13.3	नदी
खातः	3.23.6	विहीर
खादो अर्णाः	1.13.10	नदी
खेदयः	1.5.1	किरण

ग

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
गणः	1.11.38	वाणी
गधिता	4.2.52	मिश्र केलेली, आलिंगित
गध्यम्	4.2.51	ग्रहण करण्यास योग्य
गन्ति	2.14.83	जाणे, गत्यर्थक
गभस्तयः	1.5.7	किरण
गभस्तयः	2.5.22	अंगुली, बोटे
गभस्ती	2.4.6	हात
गभीरः	3.3.18	मोठा
गभीरम्	1.12.61	पाणी
गभीरा	1.11.7	वाणी
गभीरे	3.30.13	द्यावापृथिवी
गमति	2.14.88	जाणे, गत्यर्थक
गम्भरम्	1.12.62	पाणी
गम्भीरा	1.11.8	वाणी
गम्भीरे	3.30.14	द्यावापृथिवी
गयः	2.2.8	अपत्य
गयः	2.10.12	धन
गयः	3.4.1	घर
गर्तः	3.4.3	घर

गल्दया	4.3.107	गाळणे
गल्दा	1.11.54	वाणी
गवते	2.14.28	जाणे, गत्यर्थक
गहनम्	1.12.60	पाणी
गाति	2.14.39	जाणे, गत्यर्थक
गातुः	1.1.20	पृथ्वी
गातुः	4.1.55	मार्ग
गाथा	1.11.37	वाणी
गान्धर्वी	1.11.6	वाणी
गायति	3.14.2	पूजा करणे
गावः	1.5.3	किरण
गिरिः	1.10.10	ढग
गिर्वणसे	4.3.58	देव
गीः	1.11.36	वाणी
गृर्धयति	3.14.5	पूजा करणे
गृणाति	3.14.6	पूजा करणे
गृत्सः	3.15.3	बुद्धिमान
गोत्रः	1.10.3	ढग
गोत्रा	1.1.21	पृथ्वी
गौः	1.1.1	पृथ्वी
गौः	1.4.4	स्वर्ग
गौः	1.11.4	वाणी

गौः	3.16.7	स्तुती करणारा
गौः	4.1.54	पृथ्वी, गाय, जाणारा
गौः	5.5.29	मध्यमस्थानातील वाणी
गौरी	1.11.5	वाणी
गौरी	5.5.28	गौरवर्ण देवी, माध्यमिक वाणी
ग्नाः	1.11.40	वाणी
ग्नाः	3.29.18	स्त्री
ग्मा	1.1.2	पृथ्वी
ग्रावा	1.10.2	ढग
ग्रावाणः	5.3.5	सोमरस काढायचा दगड

घ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
घर्मः	1.9.7	दिवस
घृणः	1.9.8	दिवस
घृतम्	1.12.10	पाणी
घृतवती	3.30.11	द्यावापृथिवी
घृताची	1.7.16	रात्र
घोषः	1.11.30	वाणी
घ्रंसः	1.9.6	दिवस

च

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
चकमानः	2.6.16	इच्छिणे
चक्रत्	2.1.16	कर्म
चतति	2.14.37	जाणे, गत्यर्थक
चतुरश्चिद्ददमानात्	3.13.4	उपमावाचक
चनः	4.3.64	अन्न, भात
चन्द्रमाः	5.5.3	चंद्र
चन्द्रम्	1.2.2	सोने
चमसः	1.10.20	ढग
चम्वौ	3.30.16	द्यावापृथिवी
चयसे	4.1.58	नष्ट करणे
चरुः	1.10.12	ढग
चर्षणयः	2.3.8	मनुष्य
चर्षणिः	4.2.71	प्रेक्षक, द्रष्टा
चष्टे	3.11.4	पाहणे
चाकनत्	2.6.15	इच्छिणे
चाकनत्	3.11.2	पाहणे
चाकन्	4.3.115	पाहणारा, इच्छिणारा
चिक्यत्	3.11.1	पाहणे
चित्	4.2.31	पूजार्थक निपात

चित्तम्	3.9.4	बुद्धी
चित्रामघा	1.8.5	उषा
चेतः	3.9.3	बुद्धी
चोष्कूयते	4.3.97	दूर सारणे, दान करणे
चोष्कूयमाणः	4.3.96	देणारा, दाता
च्यवते	2.14.26	जाणे, गत्यर्थक
च्यवनः	4.1.38	एक ऋषी, च्युत करणारा
च्यवाना	2.4.2	हात
च्यौत्नम्	2.9.15	बळ, शक्ती

छ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
छदयते	3.14.21	पूजा करणे
छदिः	3.4.19	घर
छन्त्सत्	2.6.14	इच्छिणे
छन्दः	3.16.10	स्तुती करणारा
छन्दति	3.14.20	पूजा करणे
छर्दिः	3.4.18	घर
छाया	3.4.20	घर

ज

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
जगतः	2.3.21	मनुष्य
जगती	2.11.8	गाय
जगायात्	2.14.121	जाणे, गत्यर्थक
जङ्गन्ति	2.14.85	जाणे, गत्यर्थक
जज्झती	4.3.68	खळखळणारे पाणी
जञ्जणाभवन्	1.17.3	जळणारा
जठरे	4.1.9	पोट
जन्तवः	2.3.4	मनुष्य
जन्म	1.12.18	पाणी
जबारु	4.3.80	वेगाने वाढणारे सूर्य मंडल
जमति	2.14.104	जाणे, गत्यर्थक
जमत्	1.17.1	जळणारा
जरते	3.14.7	पूजा करणे
जरते	4.1.52	स्तुती करणे
जरिता	3.16.2	स्तुती करणारा
जरूथम्	4.3.81	स्तोत्र
जलम्	1.12.99	पाणी
जलाषम्	1.12.100	पाणी

जलाषम्	3.6.14	सुख
जल्पति	3.14.44	पूजा करणे
जळ्हवः	4.3.108	ज्वलनरहित, तेजोहीन
जवति	2.14.105	जाणे, गत्यर्थक
जसति	2.14.87	जाणे, गत्यर्थक
जसुरिः	4.1.51	नाश करणारा
जहा	4.1.1	मारणे
जाः	2.2.9	अपत्य
जातरूपम्	1.2.15	सोने
जातवेदाः	5.1.2	ज्यापासून वेद म्हणजे धन किंवा विद्या उत्पन्न होते असा
जामयः	2.5.14	अंगुली, बोटे
जामि	1.12.28	पाणी
जामिः	4.1.46	बहीण, भाऊ, पुनरुक्त, बाल, मूर्ख
जार आ भगम्	3.13.7	उपमावाचक
जारयायि	4.3.62	उत्पन्न होणे
जिगाति	2.14.113	जाणे, गत्यर्थक
जिन्वति	2.14.86	जाणे, गत्यर्थक
जिन्वति	4.3.101	संतुष्ट होणे, करणे
जिह्वा	1.11.29	वाणी
जीराः	2.15.5	लवकर

जुषते	2.6.9	इच्छिणे
जुहुरे	4.1.41	होम करणे, आह्वान करणे
जूर्णिः	2.13.9	क्रोध, राग
जूर्णिः	2.15.6	लवकर
जूर्णिः	4.3.21	शक्ती नामक अस्त्र
जेहते	2.14.94	जाणे, गत्यर्थक
जोषवाकम्	4.2.66	न समजणारे अस्पष्ट भाषण
ज्मा	1.1.3	पृथ्वी
ज्या	5.3.13	धनुष्याची दोरी
ज्योतते	1.16.9	जळणे
ज्रयति	2.14.81	जाणे, गत्यर्थक

ड

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
डीयते	2.14.67	जाणे, गत्यर्थक

त

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
तकति	2.14.68	जाणे, गत्यर्थक
तक्म	2.2.5	अपत्य
तक्वा	3.24.2	चोर

ततनुष्टिम्	4.3.85	विषयलंपट
तथेति	3.13.12	उपमावाचक
तद्रूपः	3.13.9	उपमावाचक
तद्वत्	3.13.11	उपमावाचक
तद्वर्णः	3.13.10	उपमावाचक
तनयः	2.2.3	अपत्य
तना	2.10.19	धन
तनूनपात्	5.2.3	आज्य, अग्नी
तपः	1.17.7	जळणारा
तपुषी	2.13.8	क्रोध, राग
तमः	1.7.11	रात्र
तमस्वती	1.7.15	रात्र
तरः	2.9.5	बळ, शक्ती
तरणिः	2.15.25	लवकर
तरस्वत्यः	1.13.30	नदी
तरुष्यति	4.2.9	घाताची इच्छा करणे
तळित्	2.16.1	जवळ
तळित्	2.19.21	ठार मारणे
तवः	2.9.4	बळ, शक्ती
तवसः	3.3.6	मोठा
तविषः	3.3.7	मोठा
तविषी	2.9.10	बळ, शक्ती

तस्करः	3.24.8	चोर
तस्थुषः	2.3.22	मनुष्य
ताजत्	2.15.24	लवकर
ताम्रम्	3.7.14	रूप,आकार
तायुः	3.24.7	चोर
तार्क्ष्यः	1.14.14	घोडा
तार्क्ष्यः	5.4.17	वायू
ताह्ळि	2.19.28	ठार मारणे
तिग्मः	2.20.14	वज्र
तितउ	4.1.10	चाळणी
तिरः	3.29.5	जवळ असलेला
तिस्रो देवीः	5.2.10	तीन संयुक्त देवी
तुक्	2.2.1	अपत्य
तुग्र्या	1.12.21	पाणी
तुग्वनि	4.1.20	तीर्थ
तुज्यमानासः	2.15.20	लवकर
तुञ्जः	2.20.13	वज्र
तुञ्जः	4.3.83	दान
तुञ्जति	3.20.9	देणे
तुरीपम्	4.3.90	लवकर व्यापणारे
तुरीयति	2.14.36	जाणे, गत्यर्थक
तुर्वणिः	4.3.57	शीघ्र स्वीकार करणारा

तुर्वशाः	2.3.15	मनुष्य
तुर्वशे	2.16.4	जवळ
तुवि	3.1.2	पुष्कळ
तूताव	4.1.57	वाढणे, गमन करणे
तूतुजानः	2.15.19	लवकर
तूतुजिः	2.15.18	लवकर
तूतुमाकृषे	4.2.74	लवकर समोर करणे
तूयम्	1.12.93	पाणी
तूयम्	2.15.11	लवकर
तूर्णाशम्	4.2.60	उदक, पाणी
तूर्णिः	2.15.12	लवकर
तृणेह्ळि	2.19.27	ठार मारणे
तृपुः	3.24.1	चोर
तृप्तिः	1.12.34	पाणी
तृषु	2.15.10	लवकर
तेजः	1.12.96	पाणी
तेजः	1.17.8	जळणारा
तोकम्	2.2.2	अपत्य
तोक्म	2.2.4	अपत्य
तोदः	4.2.35	व्यथा देणारा, शिक्षा देणारा, चाबूक
तोयम्	1.12.92	पाणी
तौरयाणः	4.2.54	त्वरेने जाणारा

त्यजः	2.13.4	क्रोध, राग
त्वः	3.29.7	अर्धा
त्वक्षः	2.9.6	बळ, शक्ती
त्वष्टा	5.2.11	त्वरेने व्यापणारा
त्वष्टा	5.4.21	त्वरेने व्यापणारा
त्वष्टा	5.6.6	देवांचा शिल्पी
त्सरति	2.14.42	जाणे, गत्यर्थक

द

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
दंसः	2.1.3	कर्म
दंसयः	4.1.56	कर्म
दक्षः	2.9.13	बळ, शक्ती
दत्रम्	1.2.14	सोने
ददधि	3.19.4	मागणे
दधिक्राः	1.14.7	घोडा
दधिक्राः	5.4.19	वायू, इंद्र, घोडा
दधिक्रावा	1.14.8	घोडा
दध्यङ्	5.6.23	देवभेद
दध्यति	2.14.61	जाणे, गत्यर्थक
दनः	4.3.125	दानशील

दभ्नोति	2.14.62	जाणे, गत्यर्थक
दभ्नोति	2.19.1	ठार मारणे
दभ्रम्	3.2.8	आखूड, ठेंगणे
दभ्रम्	3.29.3	लहान, थोडे
दमूनाः	4.1.5	इंद्रियनिग्रही
दमे	3.4.12	घर
दयते	4.1.29	दया करणे, दान करणे
दाति	3.20.1	देणे
दावने	4.1.32	दान, दाता
दाशति	3.20.2	देणे
दासति	3.20.3	देणे
दिद्युत्	2.20.1	वज्र
दिनम्	1.9.9	दिवस
दिवा	1.9.10	दिवस
दिविष्टिषु	4.3.99	स्वर्गदायक कर्म
दिवेदिवे	1.9.11	दिवस
दीदयति	1.16.4	जळणे
दीधितयः	1.5.6	किरण
दीधितयः	2.5.21	अंगुली, बोटे
दीयति	2.14.69	जाणे, गत्यर्थक
दुन्दुभिः	5.3.8	नगरा
दुरितम्	4.3.47	पाप, संकट

दुरोणे	3.4.7	घर
दुर्याः	3.4.9	घर
दुवस्यति	3.5.5	सेवा करणे
दूतः	4.2.3	निरोप नेणारा
दूतः	4.3.100	निरोप पोहोचवणारा
दूरे अन्ते	3.30.23	द्यावापृथिवी
दृतिः	1.10.25	ढग
देवताता	3.17.10	यज्ञ
देवपत्न्यः	5.6.31	देवपत्नी
देवयवः	3.18.8	ऋत्विज
देवाः	5.6.26	देव
देवी ऊर्जाहुती	5.3.36	आकाश व पृथ्वी किंवा अहोरात्र
देवी जोष्ट्री	5.3.35	आकाश व पृथ्वी किंवा अहोरात्र
देवो देवाच्या कृपा	4.3.39	देवाकडे जाणाऱ्या हवनसामर्थ्याने युक्त
दैव्या होतारा	5.2.9	भौम व वैद्युत अग्नी
दोधति	2.12.7	रागावणे
दोषा	1.7.9	रात्र
दौर्गहः	1.14.12	घोडा
द्यविद्यवि	1.9.12	दिवस
द्यावापृथिवी	5.3.31	आकाश व पृथ्वी
द्युः	1.9.2	दिवस

द्युगत्	2.15.23	लवकर
द्युमत्	1.16.11	जळणे
द्युम्नम्	2.10.13	धन
द्युम्नम्	4.2.33	अन्न, कीर्ती
द्योतते	1.16.10	जळणे
द्योतना	1.8.11	उषा
द्रमति	2.14.116	जाणे, गत्यर्थक
द्रवति	2.14.117	जाणे, गत्यर्थक
द्रवत्	2.15.3	लवकर
द्रविणम्	2.10.25	धन
द्रविणोदाः	5.2.1	द्रव्य किंवा बल देणारा
द्राति	2.14.101	जाणे, गत्यर्थक
द्रुघणः	5.3.18	लाकडी मुद्गल
द्रुपदे	4.1.19	झाडाचा आश्रय, पादुका
द्रुह्यवः	2.3.16	मनुष्य
द्रूणाति	2.19.23	ठार मारणे
द्रूळति	2.14.102	जाणे, गत्यर्थक
द्वविणम्	2.9.26	बळ, शक्ती
द्वारः	5.2.7	यज्ञमंडपाचे दार
द्विता	4.2.19	दोन प्रकारचे

द्विबर्हाः	4.3.75	दुप्पट वाढलेले

ध

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
धनुः	5.3.12	धनुष्य
धन्व	1.3.5	आकाश
धन्व	4.2.27	आकाश, निर्जलप्रदेश
धन्वति	2.14.64	जाणे, गत्यर्थक
धमति	2.14.50	जाणे, गत्यर्थक
धमति	2.19.33	ठार मारणे
धमति	3.14.12	पूजा करणे
धमनिः	1.11.17	वाणी
धरुणम्	1.12.24	पाणी
धर्णसिः	2.9.25	बळ, शक्ती
धर्मः	3.17.15	यज्ञ
धवाः	2.3.3	मनुष्य
धाता	5.5.6	धारण पोषण करणारा
धारा	1.11.2	वाणी
धासिः	2.7.11	अन्न
धिषणा	1.11.44	वाणी
धिषणे	3.30.3	द्यावापृथिवी

धीः	2.1.21	कर्म
धीः	3.9.7	बुद्धी
धीतयः	2.5.7	अंगुली, बोटे
धीरः	3.15.4	बुद्धिमान
धुनयः	1.13.7	नदी
धुरः	2.5.18	अंगुली, बोटे
धूर्वति	2.19.4	ठार मारणे
धेना	1.11.39	वाणी
धेनुः	1.11.52	वाणी
धेनुः	5.5.30	मध्यम लोकातील वाणी
ध्रजति	2.14.46	जाणे, गत्यर्थक
ध्रति	2.14.89	जाणे, गत्यर्थक
ध्रयति	2.14.91	जाणे, गत्यर्थक
ध्राति	2.14.90	जाणे, गत्यर्थक
ध्वंसति	2.14.13	जाणे, गत्यर्थक
ध्वरति	2.19.3	ठार मारणे
ध्वस्मन्वत्	1.12.27	पाणी

न

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
नंसन्ते	4.1.21	समोर येणे, नमन करणे

नकिः	3.12.6	निपात, अव्यय
नकीम्	3.12.8	निपात, अव्यय
नक्ता	1.7.10	रात्र
नक्षति	2.14.31	जाणे, गत्यर्थक
नक्षति	2.18.2	व्यापणे
नक्षद्दाभम्	4.3.10	शत्रुहिंसक
नदः	3.16.4	स्तुती करणारा
नदः	4.2.12	अध्ययन करणारे ऋषी
नदति	3.14.9	पूजा करणे
नदनुः	2.17.4	युद्ध
नद्यः	1.13.37	नदी
नद्यः	5.3.20	नद्या
नना	1.11.42	वाणी
नपात्	2.2.13	अपत्य
नभः	1.12.4	पाणी
नभः	1.4.6	स्वर्ग
नभते	2.19.10	ठार मारणे
नभन्वः	1.13.15	नदी
नभसी	3.30.7	द्यावापृथिवी
नमः	2.7.22	अन्न
नमः	2.20.4	वज्र
नमस्यति	3.5.4	सेवा करणे

नम्या	1.7.8	रात्र
नरः	1.14.23	घोडा
नरः	2.3.2	मनुष्य
नराशंसः	5.2.4	यज्ञ, अग्नी, नरांनी प्रशंसा केलेला
नवते	2.14.29	जाणे, गत्यर्थक
नवम्	3.28.1	नवीन
नवेदाः	3.15.9	बुद्धिमान
नव्यम्	3.28.4	नवीन
नशत्	2.18.8	व्यापणे
नसते	2.14.76	जाणे, गत्यर्थक
नसन्त	4.1.22	नमणे, व्यापणे
नहुषः	2.3.9	मनुष्य
नाकः	1.4.3	स्वर्ग
नादः	3.16.9	स्तुती करणारा
नाम	1.12.79	पाणी
नाराशंसः	5.3.6	यज्ञ, अग्नी, नरांनी प्रशंसा केलेला
नार्यः	3.17.6	यज्ञ
नाळी	1.11.18	वाणी
निघृष्वः	3.2.3	आखूड, ठेंगणे
निचुम्पुणः	4.2.62	सोमरस, समुद्र
निण्यम्	3.25.1	निर्णय केलेले, आच्छादित
नितोशते	2.19.29	ठार मारणे

निधा	4.1.2	पाशांचा समूह
निबर्हयति	2.19.30	ठार मारणे
नियुतो वायोः	1.15.10	वायूचे घोडे नियुत
नियुत्वान्	2.22.3	मालक,राजा
निर्ऋतिः	1.1.16	पृथ्वी
निर्णिक्	3.7.1	रूप,आकार
निवपन्तु	2.19.17	ठार मारणे
निवित्	1.11.23	वाणी
निशृम्भाः	4.3.12	शीघ्र वाहून नेणारे
निष्षपी	4.2.59	स्त्रीव्यसनी
नीरम्	1.12.72	पाणी
नीळम्	3.4.8	घर
नु	2.15.1	लवकर
नुकम्	3.12.2	निपात, अव्यय
नूच	4.1.31	नवा किंवा जुना काळ
नूचित्	4.1.30	नवा किंवा जुना काळ
नूतनम्	3.28.3	नवीन
नूत्नम्	3.28.2	नवीन
नृम्णम्	2.9.9	बळ, शक्ती
नृम्णम्	2.10.20	धन
नेमः	2.7.20	अन्न
नेमः	3.29.8	अर्धा

नेमधिता	2.17.13	युद्ध
नेमिः	2.20.2	वज्र
नौः	1.11.45	वाणी
नौति	3.14.29	पूजा करणे

प

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
पचता	4.3.65	पक्व, शिजलेले
पञ्चजनाः	2.3.23	मनुष्य
पड्भिः	4.2.17	पाय, स्पर्श
पणते	3.14.32	पूजा करणे
पणायति	3.14.31	पूजा करणे
पतङ्गाः	1.14.22	घोडा
पतति	2.14.114	जाणे, गत्यर्थक
पत्यते	2.21.2	अधिकार चालवणे
पथ्या	5.5.32	मार्गात असणारी
पदिम्	4.2.63	जाणणारा
पनस्यति	3.14.15	पूजा करणे
पनायते	3.14.16	पूजा करणे
पपृक्षाः	3.14.34	पूजा करणे
पयः	1.7.21	रात्र

पयः	1.12.37	पाणी
पयः	2.7.3	अन्न
पयस्वती	1.7.14	रात्र
पयस्वत्यः	1.13.29	नदी
परशुः	2.20.18	वज्र
पराके	3.26.2	दूर
पराचैः	3.26.3	दूर
परावतः	3.26.5	दूर
पराशरः	4.3.122	एक ऋषी, शत्रुनाशक
परि	4.2.79	चोहीकडे पसरलेले
परितक्म्या	4.1.27	सभोवती असणारी
परिस्व्रव	3.21.1	सत्कारपूर्वक विनंती करणे
परीणसा	3.1.7	पुष्कळ
पर्जन्यः	5.4.5	पाऊस
पर्वतः	1.10.9	ढग
पवते	2.14.108	जाणे, गत्यर्थक
पवस्व	3.21.2	सत्कारपूर्वक विनंती करणे
पविः	1.11.15	वाणी
पविः	2.20.5	वज्र
पविः	4.2.25	चाकाची धाव, धार, वज्र
पवित्रम्	1.12.82	पाणी

पवित्रम्	4.2.34	मंत्र, किरण, पाणी, शुद्ध, दर्भ, वायू, अग्नी, इंद्र, चंद्र, सूर्य
पस्त्यम्	3.4.6	घर
पाकः	3.8.8	प्रशंसनीय
पाजः	2.9.2	बळ, शक्ती
पाथः	4.3.30	आकाश, पाणी, अन्न
पादुः	4.2.64	गमन
पार्वत्यः	1.13.26	नदी
पार्श्वौ	3.30.17	द्यावापृथिवी
पितरः	5.5.12	पितृगण
पिता	4.1.47	रक्षण करणारा, उत्पन्न करणारा
पितुः	2.7.6	अन्न
पितुः	5.3.19	अन्न
पिनाकम्	3.29.16	काठी
पिप्पलम्	1.12.13	पाणी
पिष्टम्	3.7.9	रूप,आकार
पिस्यति	2.14.21	जाणे, गत्यर्थक
पीपरत्	3.19.11	मागणे
पुरन्धिः	4.3.51	इंद्र, वरुण
पुरन्धी	3.30.2	द्यावापृथिवी
पुरीषम्	1.12.12	पाणी
पुरु	3.1.3	पुष्कळ

पुरुभोजाः	1.10.6	ढग
पुरूरवाः	5.4.32	पुष्कळ आवाज करणारा
पुलुकामः	4.3.16	पुष्कळ इच्छा करणारा
पुष्करम्	1.3.13	आकाश
पूजयति	3.14.37	पूजा करणे
पूरवः	2.3.20	मनुष्य
पूर्णम्	1.12.75	पाणी
पूर्धि	3.19.6	मागणे
पूर्व्यम्	3.27.5	जुने, पुराणे
पूषा	1.1.19	पृथ्वी
पूषा	5.6.10	किरणांनी पोषण करणारा
पृक्षः	2.7.5	अन्न
पृक्षे	2.17.33	युद्ध
पृच्छति	3.14.10	पूजा करणे
पृणक्षि	3.20.6	देणे
पृणाति	3.20.7	देणे
पृतनाः	2.3.25	मनुष्य
पृतनाः	2.17.18	युद्ध
पृतनाज्यम्	2.17.9	युद्ध
पृत्सु	2.17.21	युद्ध
पृथिवी	1.3.9	आकाश
पृथिवी	5.3.26	भूमाता

पृथिवी	5.5.26	देवीभेद, मोठी
पृथिवी	5.6.19	द्युस्थानातील भूमी
पृथुज्रयाः	4.2.40	मोठ्या वेगाचा
पृथ्वी	1.1.11	पृथ्वी
पृथ्वी	3.30.20	द्यावापृथिवी
पृश्निः	1.4.2	स्वर्ग
पृषत्यो मरुताम्	1.15.6	मरुतांचे वाहन ठिपकांची हरिणी
पेलयति	2.14.19	जाणे, गत्यर्थक
पेशः	1.2.6	सोने
पेशः	3.7.10	रूप,आकार
पैद्वः	1.14.11	घोडा
पौंस्यानि	2.9.24	बळ, शक्ती
पौंस्ये	2.17.40	युद्ध
प्रकलवित्	4.3.25	वाणी, व्यापारी
प्रजा	2.2.14	अपत्य
प्रजापतिः	3.17.14	यज्ञ
प्रजापतिः	5.4.28	प्रजापालक, ब्रह्मा
प्रतद्वसू	4.3.94	ऐश्वर्य प्राप्त झालेले
प्रतिष्ठा	3.2.5	आखूड, ठेंगणे
प्रतीच्यम्	3.25.5	निर्णय केलेले, आच्छादित
प्रत्नम्	3.27.1	जुने, पुराणे
प्रदिवः	3.27.2	जुने, पुराणे

प्रपित्वे	3.29.1	जवळ
प्रवते	2.14.24	जाणे, गत्यर्थक
प्रवयाः	3.27.3	जुने, पुराणे
प्राशुः	2.15.17	लवकर
प्लवते	2.14.25	जाणे, गत्यर्थक
प्साति	2.14.97	जाणे, गत्यर्थक
प्सुः	3.7.7	रूप,आकार

फ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
फणति	2.14.71	जाणे, गत्यर्थक
फलिगः	1.10.17	ढग

ब

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
बंहिष्ठः	3.3.24	मोठा
बकुरः	4.3.109	तेजसमूह, जलसमूह
बट्	3.10.1	सत्य
बतः	4.3.113	अरेरे
बन्धुः	2.10.21	धन
बप्सति	2.8.7	खाणे

बब्धाम्	2.8.9	खाणे
बभस्ति	2.8.3	खाणे
बर्हणा	4.3.84	चोहीकडून वाढणे, नाश करणे
बर्हिः	1.3.4	आकाश
बर्हिः	1.12.78	पाणी
बर्हिः	5.2.6	दर्भ, ध्वज
बर्हिषत्	3.3.25	मोठा
बलाहकः	1.10.23	ढग
बहुले	3.30.12	द्यावापृथिवी
बाधः	2.9.8	बळ, शक्ती
बाहू	2.4.8	हात
बिस्यति	2.14.22	जाणे, गत्यर्थक
बीरिटे	4.2.77	आकाश, मनुष्यसमूह
बुन्दः	4.3.129	बाण
बुर्बुरम्	1.12.22	पाणी
बुसम्	1.12.20	पाणी
बृबदुक्थम्	4.3.13	मोठे सामगायन असलेले
बृबूकम	1.12.19	पाणी
बृहत्	3.3.4	मोठा
बृहस्पतिः	5.4.6	वाणीचा पालक
बेकनाटान्	4.3.110	सावकार
बेकुरा	1.11.57	वाणी

ब्रध्नः	1.14.16	घोडा
ब्रध्नः	3.3.2	मोठा
ब्रह्म	2.7.25	अन्न
ब्रह्म	2.10.24	धन
ब्रह्मणस्पतिः	5.4.7	वेदब्रह्माचा पालक
ब्राह्मणा व्रतचारिणः	3.13.5	उपमावाचक

भ

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
भगः	2.10.10	धन
भगः	5.6.8	भजन करण्यास योग्य सूर्य
भनति	3.14.30	पूजा करणे
भन्दते	1.16.7	जळणे
भन्दते	3.14.19	पूजा करणे
भन्दनाः	4.2.10	स्तुती
भरताः	3.18.1	ऋत्विज
भरित्रे	2.4.12	हात
भरे	2.17.5	युद्ध
भर्म	1.2.11	सोने
भर्वति	2.8.2	खाणे
भविष्यत्	1.12.51	पाणी

भसथः	2.8.8	खाणे
भाऋजीकः	4.3.19	प्रसिद्ध प्रकाश असलेला
भानुः	1.9.3	दिवस
भामः	2.13.5	क्रोध, राग
भामते	2.12.3	रागावणे
भारती	1.11.16	वाणी
भास्वती	1.8.3	उषा
भास्वत्यः	1.13.34	नदी
भुरण्यति	2.14.16	जाणे, गत्यर्थक
भुरण्युः	2.15.14	लवकर
भुरिजौ	2.4.9	हात
भुवनम्	1.12.50	पाणी
भूः	1.1.17	पृथ्वी
भूः	1.3.10	आकाश
भूतम्	1.12.49	पाणी
भूमिः	1.1.18	पृथ्वी
भूरि	3.1.4	पुष्कळ
भृगवः	5.5.14	देवभेद, एक ऋषी
भृणीयते	2.12.4	रागावणे
भृमिः	4.3.88	भ्रमण करणारा अग्नी
भेषजम्	1.12.39	पाणी
भेषजम्	3.6.13	सुख

भोजते	2.12.10	रागावणे
भोजनम्	2.10.18	धन
भ्यसते	3.29.25	भिणे
भ्रमति	2.14.45	जाणे, गत्यर्थक
भ्राजते	1.16.1	जळणे
भ्राशते	1.16.2	जळणे
भ्राश्यति	1.16.3	जळणे
भ्रीणाति	2.12.5	रागावणे
भ्रेषति	2.12.6	रागावणे

म

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
मंहते	3.20.10	देणे
मक्षु	2.15.2	लवकर
मखः	3.17.11	यज्ञ
मघम्	2.10.1	धन
मज्मना	2.9.23	बळ, शक्ती
मण्डूकाः	5.3.3	बेडूक
मतयः	3.15.22	बुद्धिमान
मतुथाः	3.15.23	बुद्धिमान
मदेमहि	3.19.15	मागणे

मधु	1.12.11	पाणी
मध्या	4.1.12	मध्ये
मनश्चित्	3.15.15	बुद्धिमान
मनामहे	3.19.16	मागणे
मनीषी	3.15.11	बुद्धिमान
मनुः	5.6.22	देवभेद
मनुष्यः	2.3.1	मनुष्य
मन्दति	3.14.39	पूजा करणे
मन्दते	1.16.6	जळणे
मन्दते	3.14.18	पूजा करणे
मन्दिने	4.1.53	स्तुती करणारा
मन्दू	4.1.13	मदयुक्त
मन्द्रयते	3.14.43	पूजा करणे
मन्द्रा	1.11.9	वाणी
मन्द्राजनी	1.11.10	वाणी
मन्धाता	3.15.12	बुद्धिमान
मन्महे	3.19.3	मागणे
मन्यते	2.6.13	इच्छिणे
मन्यते	3.14.38	पूजा करणे
मन्युः	2.13.10	क्रोध, राग
मन्युः	5.4.18	क्रोध
ममसत्यम्	2.17.12	युद्ध

मयः	3.6.7	सुख
मयूखाः	1.5.12	किरण
मरीचिपा	1.5.11	किरण
मरुतः	3.18.6	ऋत्विज
मरुतः	5.5.8	मरुद्गण
मरुत्	1.2.13	सोने
मरुत्	3.7.12	रूप,आकार
मर्ताः	2.3.13	मनुष्य
मर्त्याः	2.3.12	मनुष्य
मर्दति	2.14.74	जाणे, गत्यर्थक
मर्याः	2.3.11	मनुष्य
मलिम्लुचः	3.24.12	चोर
मल्मलाभवन्	1.17.4	जळणारा
महः	1.12.56	पाणी
महत्	1.12.53	पाणी
महत्	3.3.1	मोठा
महयति	3.14.35	पूजा करणे
महाधने	2.17.41	युद्ध
महिषः	3.3.8	मोठा
मही	1.1.12	पृथ्वी
मही	1.11.47	वाणी
मही	2.11.5	गाय

मही	3.30.18	द्यावापृथिवी
मांश्चत्वः	1.14.18	घोडा
माकिः	3.12.7	निपात, अव्यय
मातरः	1.13.36	नदी
मायते	3.19.17	मागणे
माया	3.9.9	बुद्धी
मायुः	1.11.27	वाणी
मायुकः	3.2.4	आखूड, ठेंगणे
मार्ष्टि	2.14.15	जाणे, गत्यर्थक
माहिनः	3.3.17	मोठा
मित्रः	5.4.13	मरणापासून रक्षण करणारा, सूर्य
मिनाति	2.14.51	जाणे, गत्यर्थक
मिनाति	2.19.31	ठार मारणे
मिनोति	2.19.32	ठार मारणे
मिमिड्ढि	3.19.7	मागणे
मिमीहि	3.19.8	मागणे
मिस्यति	2.14.23	जाणे, गत्यर्थक
मीह्ळुम्	2.10.11	धन
मीह्ळे	2.17.17	युद्ध
मुषीवान्	3.24.11	चोर
मूषः	4.1.6	उंदीर
मृत्युः	5.5.4	मरणाची देवता

मृधः	2.17.20	युद्ध
मेघः	1.10.24	ढग
मेधः	3.17.4	यज्ञ
मेधा	2.10.22	धन
मेना	1.11.19	वाणी
मेना	3.29.17	स्त्री
मेनिः	2.20.15	वज्र
मेळिः	1.11.20	वाणी
मेषो भूतोभियं नयः	3.13.8	उपमावाचक
मेहना	4.1.4	प्रशंसनीय
मोकी	1.7.18	रात्र
म्यक्षति	2.14.33	जाणे, गत्यर्थक

य

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
यज्ञः	3.17.1	यज्ञ
यतते	2.14.44	जाणे, गत्यर्थक
यतस्रुचः	3.18.5	ऋत्विज
यदवः	2.3.18	मनुष्य
यन्तारः	3.19.12	मागणे
यन्धि	3.19.13	मागणे

यमः	5.4.12	यम
यमः	5.6.17	नियमन करणारा
यमी	5.5.24	यमभगिनी
यम्या	1.7.7	रात्र
यव्याः	1.13.2	नदी
यशः	1.12.55	पाणी
यशः	2.7.28	अन्न
यशः	2.10.23	धन
यहः	1.12.42	पाणी
यहः	2.9.18	बळ, शक्ती
यहुः	2.2.11	अपत्य
यह्वः	3.3.13	मोठा
यातयति	2.19.14	ठार मारणे
याति	2.14.99	जाणे, गत्यर्थक
यादुः	1.12.48	पाणी
यादृश्मिन्	4.3.61	जशा प्रकारात
यामि	3.19.2	मागणे
युध्यति	2.14.63	जाणे, गत्यर्थक
योक्त्राणि	2.5.16	अंगुली, बोटे
योजनानि	2.5.17	अंगुली, बोटे
योनिः	1.12.69	पाणी
योनिः	3.4.14	घर

योषिष्टि	2.14.57	जाणे, गत्यर्थक
यौति	3.14.27	पूजा करणे

र

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
रंसु	4.3.74	रमणीय,सुंदर
रंहति	2.14.43	जाणे, गत्यर्थक
रजः	1.7.12	रात्र
रजः	4.1.39	तेज, पाणी, लोक, रक्त
रजति	2.14.47	जाणे, गत्यर्थक
रजयति	3.14.24	पूजा करणे
रजसी	3.30.8	द्यावापृथिवी
रञ्जयति	3.14.23	पूजा करणे
रणः	2.17.1	युद्ध
रत्नम्	2.10.7	धन
रथः	5.3.7	रथ
रथर्यति	2.14.93	जाणे, गत्यर्थक
रथर्यति	4.3.116	रथाची इच्छा करणे
रभसः	3.3.20	मोठा
रम्णाति	2.19.24	ठार मारणे
रम्भः	3.29.15	काठी

रयिः	1.12.73	पाणी
रयिः	2.10.8	धन
रशनाः	2.5.6	अंगुली, बोटे
रश्मयः	1.5.4	किरण
रसः	1.12.35	पाणी
रसः	2.7.16	अन्न
रसति	3.14.40	पूजा करणे
राका	5.5.21	देवीभेद
राजति	2.21.4	अधिकार चालवणे
राति	3.20.4	देणे
रात्रिः	5.3.23	रात्र
राधः	2.10.17	धन
राम्या	1.7.6	रात्र
रायः	2.10.16	धन
राष्ट्री	2.22.1	मालक,राजा
रासति	3.20.5	देणे
रासभावश्विनोः	1.15.4	अश्विनीकुमार यांचे वाहन दोन गाढव
रास्पिनः	4.3.91	स्तुती करणारा, पाणी
रिक्थम्	2.10.3	धन
रिक्वा	3.24.5	चोर
रिणाति	2.14.58	जाणे, गत्यर्थक

रिपः	1.1.13	पृथ्वी
रिपुः	3.24.4	चोर
रिभ्वा	3.24.3	चोर
रिरिड्ढि	3.19.9	मागणे
रिरीहि	3.19.10	मागणे
रिशादसः	4.3.53	हिंसकांना मारणारे
रिहति	3.14.11	पूजा करणे
रिहायाः	3.24.6	चोर
रीयते	2.14.59	जाणे, गत्यर्थक
रुक्मम्	1.2.3	सोने
रुजानाः	1.13.8	नदी
रुजानाः	4.3.20	नद्या
रुद्रः	3.16.12	स्तुती करणारा
रुद्रः	5.4.3	रुद्र
रुद्राः	5.5.9	रुद्रगण
रुशत्	4.3.52	झळकणारा
रेक्णः	2.10.2	धन
रेजति	2.14.60	जाणे, गत्यर्थक
रेजते	3.29.26	भिणे
रेतः	1.12.16	पाणी
रेभः	3.16.1	स्तुती करणारा
रेभति	3.14.3	पूजा करणे

रेळते	2.12.1	रागावणे
रैवतः	1.10.16	ढग
रोचते	1.16.8	जळणे
रोदसी	3.30.4	द्यावापृथिवी
रोदसी	5.5.36	रुद्रपत्नी
रोधचक्राः	1.13.11	नदी
रोधस्वत्यः	1.13.33	नदी
रोहितः	1.13.18	नदी
रोहितः अग्नेः	1.15.2	अग्नीचा घोडा रोहित
रौति	3.14.28	पूजा करणे
रौहिणः	1.10.15	ढग

ल

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
लजति	2.14.48	जाणे, गत्यर्थक
लोटते	2.14.3	जाणे, गत्यर्थक
लोठते	2.14.4	जाणे, गत्यर्थक
लोधम्	4.1.16	लोभी
लोहम्	1.2.8	सोने

व

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
वक्षः	4.2.26	छाती
वक्षणाः	1.13.9	नदी
वग्नु	1.11.25	वाणी
वज्रः	2.20.9	वज्र
वञ्चति	2.14.10 6	जाणे, गत्यर्थक
वधः	2.9.19	बळ, शक्ती
वधः	2.20.8	वज्र
वध्वः	1.13.16	नदी
वनम्	1.5.8	किरण
वनम्	1.12.9	पाणी
वनर्गुः	3.24.9	चोर
वनस्पतिः	5.2.12	यूप, अग्नी, वृक्ष
वनुष्यति	2.12.8	रागावणे
वनुष्यति	4.2.8	नाशाची इच्छा करणे
वनोति	2.6.8	इच्छिणे
वपुः	1.12.90	पाणी
वपुः	3.7.4	रूप,आकार
वम्रीभिः	3.29.11	सीमिक
वम्रकः	3.2.7	आखूड, ठेंगणे

वयुनम्	3.8.10	प्रशंसनीय
वयुनम्	3.9.10	बुद्धी
वयुनम्	4.2.48	कांती, बुद्धी, कर्म, वस्त्र
वराहः	1.10.13	ढग
वराहः	4.2.21	मेघ, श्रेष्ठ आहार करणारा, यज्ञ, अंगिरस, डुक्कर
वरिवः	2.10.5	धन
वरुणः	5.4.2	वरुण
वरुणः	5.6.13	स्वीकार करणारा
वरूथम्	3.4.17	घर
वर्गः	2.9.20	बळ, शक्ती
वर्चः	2.7.26	अन्न
वर्तते	2.14.1	जाणे, गत्यर्थक
वर्पः	3.7.3	रूप,आकार
वर्यः	1.13.23	नदी
वलः	1.10.4	ढग
वलिशानः	1.10.7	ढग
वल्गुः	1.11.53	वाणी
वल्गूयति	3.14.17	पूजा करणे
ववक्षिथ	3.3.14	मोठा
वव्रः	3.23.4	विहीर
वव्रिः	3.7.2	रूप,आकार

वश्मि	2.6.1	इच्छिणे
वष्टि	2.6.7	इच्छिणे
वसवः	1.5.10	किरण
वसवः	5.6.29	आठ वसू
वसु	2.10.15	धन
वस्तोः	1.9.1	दिवस
वस्वी	1.7.23	रात्र
वहते	2.14.92	जाणे, गत्यर्थक
वह्निः	1.14.6	घोडा
वाः	1.12.8	पाणी
वाक्	1.11.50	वाणी
वाक्	5.5.19	वाणी
वाघतः	3.15.24	बुद्धिमान
वाघतः	3.18.3	ऋत्विज
वाचस्पतिः	5.4.10	वाणीचा पालक
वाजः	2.7.2	अन्न
वाजगन्ध्यम्	4.2.50	अन्नासारखा गंधयुक्त, अन्नासारखे
वाजपस्त्यम्	4.2.49	सोमरस, अन्नप्राप्ती
वाजयति	3.14.36	पूजा करणे
वाजसातौ	2.17.36	युद्ध
वाजिनः	5.6.30	देव
वाजिनी	1.8.7	उषा

वाजिनीवती	1.8.8	उषा
वाजी	1.14.4	घोडा
वाजे	2.17.42	युद्ध
वाञ्छति	2.6.6	इच्छिणे
वाणः	1.11.14	वाणी
वाणी	1.11.12	वाणी
वाणीची	1.11.13	वाणी
वातः	5.4.22	वाहणारा
वातरंहाः	2.15.26	लवकर
वाताप्यम्	4.3.114	पाणी
वाति	2.14.98	जाणे, गत्यर्थक
वामः	3.8.9	प्रशंसनीय
वायुः	5.4.1	वायू
वारि	1.12.98	पाणी
वार्यम्	4.2.5	स्वीकारण्यास योग्य, निवारणीय
वावशानः	4.2.4	अत्यंत इच्छा करणारा, मोठ्याने आवाज करणारा
वाशी	1.11.11	वाणी
वाशी	4.1.44	कुऱ्हाड, वाणी
वासरम्	1.9.4	दिवस
वास्तोष्पतिः	5.4.9	घरमालक
वाहः	4.1.26	सोमस्तुती

वाहिष्ठः	4.2.2	अतिशय वाहून नेणारा
विखादः	2.17.3	युद्ध
विग्रः	3.15.2	बुद्धिमान
विचर्षणिः	3.11.6	पाहणे
विचष्टे	3.11.5	पाहणे
विजामातुः	4.3.40	विकत घेतलेल्या मुलीशी लग्न करणारा
विदथः	3.17.5	यज्ञ
विदथानि	4.3.33	ज्ञान, यज्ञ
विद्रधे	4.1.18	विशेष दृढ
विधाता	3.15.13	बुद्धिमान
विधाता	5.5.7	सर्व कृत्यांचा विधायक
विधेम	3.5.2	सेवा करणे
विनङ्गृसौ	2.4.5	हात
विपः	2.5.9	अंगुली, बोटे
विपः	3.15.14	बुद्धिमान
विपन्यवः	3.15.17	बुद्धिमान
विपश्चित्	3.15.16	बुद्धिमान
विपा	1.11.41	वाणी
विपाट्छुतुद्री	5.3.32	दोन नद्या
विप्रः	3.15.1	बुद्धिमान
विभावरी	1.8.1	उषा

वियत्	1.3.2	आकाश
वियातः	2.19.19	ठार मारणे
वियुते	4.1.59	आकाश व पृथ्वी
विरप्शी	3.3.22	मोठा
विवक्षसे	3.3.15	मोठा
विवस्वन्तः	2.3.24	मनुष्य
विवाक्	2.17.2	युद्ध
विवासति	3.5.10	सेवा करणे
विशः	2.3.5	मनुष्य
विश्वकर्मा	5.4.16	सर्वकर्ता
विश्वचर्षणिः	3.11.7	पाहणे
विश्वम्	3.1.6	पुष्कळ
विश्वरूपा बृहस्पतेः	1.15.9	बृहस्पतीचे घोडे विश्वरूप
विश्वानरः	5.5.5	इंद्र
विश्वानरः	5.6.12	सर्व नरांचा प्रेरक
विश्वेदेवाः	5.6.27	विविध देव
विषम्	1.12.15	पाणी
विषिष्टि	2.14.56	जाणे, गत्यर्थक
विषुणः	4.1.45	विषम, कठीण
विष्टप्	1.4.5	स्वर्ग
विष्ट्वी	2.1.6	कर्म
विष्णुः	3.17.12	यज्ञ

विष्णुः	4.2.38	विष्णू
विष्णुः	5.6.11	तेजाने व्यापणारा
विष्पितः	4.3.89	वाईट प्रसंग, संसार
विस्रुहः	4.3.8	पाणी
विहायाः	3.3.12	मोठा
वीजम्	2.2.15	अपत्य
वीरुधः	4.3.9	औषधी, वेली
वीळु	2.9.14	बळ, शक्ती
वृकः	2.20.7	वज्र
वृकः	3.24.14	चोर
वृकः	4.2.65	चंद्र, सूर्य, कुत्रा, कोल्हा
वृक्	2.9.22	बळ, शक्ती
वृक्तबर्हिषः	3.18.4	ऋत्विज
वृक्षस्य नु ते पुरुहूतवयाः	3.13.6	उपमावाचक
वृजनम्	2.9.21	बळ, शक्ती
वृणक्ति	2.19.5	ठार मारणे
वृतम्	2.10.28	धन
वृत्रः	1.10.28	ढग
वृत्रतूर्ये	2.17.32	युद्ध
वृत्रम्	2.10.27	धन
वृन्दम्	4.3.130	बाण

वृश्चति	2.19.6	ठार मारणे
वृषन्धिः	1.10.27	ढग
वृषभः	5.3.17	बैल
वृषाकपायी	5.6.4	वृषाकपीची पत्नी
वृषाकपिः	5.6.16	किरणांनी कापणारा
वेति	2.6.3	इच्छिणे
वेति	2.8.4	खाणे
वेति	2.14.118	जाणे, गत्यर्थक
वेदः	2.10.4	धन
वेधाः	3.15.6	बुद्धिमान
वेनः	3.15.5	बुद्धिमान
वेनः	3.17.2	यज्ञ
वेनः	5.4.24	कांतिमान
वेनति	2.6.4	इच्छिणे
वेनति	2.14.14	जाणे, गत्यर्थक
वेनति	3.14.42	पूजा करणे
वेपः	2.1.5	कर्म
वेवेष्टि	2.8.5	खाणे
वेषः	2.1.4	कर्म
वेसति	2.6.5	इच्छिणे
वैतसः	3.29.20	शिश्न

वैश्वानरः	5.1.3	सर्व लोकांचा नेता
व्यथिः	2.13.11	क्रोध, राग
व्यन्तः	4.1.42	पाहणारे, खाणारे
व्यानशिः	3.1.8	पुष्कळ
व्योम	1.3.3	आकाश
व्योम	1.6.6	दिशा
व्योम	1.12.54	पाणी
व्रजः	1.10.11	ढग
व्रतम्	2.1.7	कर्म
व्रन्दी	4.2.58	मऊपणा आणणारा
व्राः	4.2.20	पारधी, स्वीकार करणारे
व्राताः	2.3.14	मनुष्य
व्राधन्	3.3.21	मोठा
व्रिशः	2.5.4	अंगुली, बोटे

श

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
शंयोः	4.1.48	सुखकारक, भयनिवारण
शंसति	3.14.25	पूजा करणे
शकुनिः	5.3.2	कपिंजल पक्षी
शक्तिः	2.1.25	कर्म

शक्म	2.1.10	कर्म
शक्वरी	2.4.11	हात
शक्वरी	2.11.9	गाय
शग्धि	3.19.5	मागणे
शग्मम्	3.6.12	सुख
शची	1.11.49	वाणी
शची	2.1.22	कर्म
शची	3.9.8	बुद्धी
शतम्	3.1.9	पुष्कळ
शतरा	3.6.2	सुख
शब्दः	1.11.32	वाणी
शमी	2.1.23	कर्म
शम्	3.6.19	सुख
शम्नाति	2.19.26	ठार मारणे
शम्बः	4.2.72	वज्र
शम्बरः	1.10.14	ढग
शम्बरम्	1.12.88	पाणी
शम्बरम्	2.9.28	बळ, शक्ती
शरणम्	3.4.16	घर
शरारुः	4.3.126	नाश करू इच्छिणारा
शर्धः	2.9.7	बळ, शक्ती
शर्म	3.4.21	घर

शर्याः	2.5.5	अंगुली, बोटे
शर्याः	4.2.23	बोटे, बाण
शर्वरी	1.7.3	रात्र
शवः	1.12.41	पाणी
शवः	2.9.3	बळ, शक्ती
शवति	2.14.17	जाणे, गत्यर्थक
शशमानः	3.14.22	पूजा करणे
शशमानः	4.3.38	स्तुती करणारा
शश्वत्	3.1.5	पुष्कळ
शाखाः	2.5.19	अंगुली, बोटे
शातपन्ता	3.6.3	सुख
शाशदानः	4.3.70	एकसारखे तोडणारा
शिक्षति	3.20.8	देणे
शिताम	4.1.3	बाहू, योनी
शिपिविष्टः	4.2.37	विष्णू
शिप्रे	4.1.11	नाकपुडी
शिप्रे	4.3.73	नाकपुड्या
शिमी	2.1.24	कर्म
शिम्बाता	3.6.1	सुख
शिरिणा	1.7.17	रात्र
शिरिम्बिठः	4.3.121	मेघ, भारद्वाज
शिल्गुः	3.6.4	सुख

शिल्पम्	2.1.26	कर्म
शिल्पम्	3.7.16	रूप,आकार
शिवम्	3.6.18	सुख
शिशीते	4.1.34	अत्यंत तीक्ष्ण करणे
शीभम्	2.15.9	लवकर
शीरम्	4.1.17	सतत राहणारा
शु	2.15.15	लवकर
शुक्रम्	1.12.95	पाणी
शुनम्	3.6.11	सुख
शुनासीरौ	5.3.34	वायू व सूर्य
शुभम्	1.12.47	पाणी
शुरुधः	4.3.66	पाणी
शुष्णम्	2.9.12	बळ, शक्ती
शुष्मम्	2.9.11	बळ, शक्ती
शूघनासः	2.15.8	लवकर
शूरसातौ	2.17.35	युद्ध
शूर्ताः	2.15.7	लवकर
शूषम्	2.9.16	बळ, शक्ती
शूषम्	3.6.10	सुख
शृङ्गाणि	1.17.11	जळणारा
शृणाति	2.19.25	ठार मारणे
शेपः	3.29.19	शिश्न

शेवम्	3.6.17	सुख
शेवृधम्	3.6.6	सुख
शेषः	2.2.6	अपत्य
शोकी	1.7.19	रात्र
शोचति	1.16.5	जळणे
शोचिः	1.17.6	जळणारा
श्चोतति	2.14.12	जाणे, गत्यर्थक
श्नथति	2.19.2	ठार मारणे
श्मशा	4.2.46	कालवा
श्यावाः सवितुः	1.15.8	सवितृदेवाचे घोडे श्याव
श्यावी	1.7.1	रात्र
श्येनः	5.5.1	इंद्र, अश्व
श्येनासः	1.14.20	घोडा
श्रत्	3.10.2	सत्य
श्रद्धा	5.3.25	आस्तिक्यबुद्धी
श्रवः	2.7.4	अन्न
श्रवः	2.10.26	धन
श्रायन्तः	4.3.34	आश्रय करणारे
श्रुष्टी	4.3.50	शीघ्र, सुख
श्लोकः	1.11.1	वाणी
श्वघ्नी	4.2.68	जुगारी
श्वसिति	2.19.9	ठार मारणे

श्वात्रति	2.14.82	जाणे, गत्यर्थक
श्वात्रम्	2.10.6	धन
श्वात्रम्	4.2.14	शीघ्र
श्वेत्या	1.8.12	उषा

ष

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
ष्वःकति	2.14.95	जाणे, गत्यर्थक

स

शब्दः	**अ.खं.क्र.**	**मराठी अर्थ**
संख्ये	2.17.27	युद्ध
संयत्	2.17.45	युद्ध
संयुगे	2.17.29	युद्ध
संवतः	2.17.46	युद्ध
सक्षति	2.14.32	जाणे, गत्यर्थक
सगरः	1.3.14	आकाश
सङ्काः	2.17.14	युद्ध
सङ्गथे	2.17.30	युद्ध
सङ्गमे	2.17.31	युद्ध
सङ्गे	2.17.28	युद्ध

सचति	2.14.34	जाणे, गत्यर्थक
सचते	3.29.24	सेवा करणे
सचा	4.2.30	सह, बरोबर
सतः	3.29.6	जवळ असलेला
सतीनम्	1.12.59	पाणी
सत्	1.12.74	पाणी
सत्यम्	1.12.71	पाणी
सत्रा	3.10.3	सत्य
सदनम्	1.12.67	पाणी
सदसी	3.30.9	द्यावापृथिवी
सदान्वे	4.3.120	सदा शब्द करणारा
सद्म	1.12.66	पाणी
सद्म	2.17.44	युद्ध
सद्म	3.4.15	घर
सद्मनी	3.30.10	द्यावापृथिवी
सनाभयः	2.5.15	अंगुली, बोटे
सनुतः	3.25.3	निर्णय केलेले, आच्छादित
सनेम	3.27.4	जुने, पुराणे
सपति	3.5.9	सेवा करणे
सपति	3.14.33	पूजा करणे
सपर्यति	3.5.3	सेवा करणे
सप्त ऋषयः	1.5.13	किरण

सप्तऋषयः	5.6.25	सात ऋषी
सप्तिः	1.14.5	घोडा
सप्रथाः	4.3.32	सर्व बाजूंनी मोठे
सबाधः	3.18.7	ऋत्विज
समत्सु	2.17.22	युद्ध
समनम्	2.17.16	युद्ध
समनीके	2.17.37	युद्ध
समरणे	2.17.24	युद्ध
समर्ये	2.17.23	युद्ध
समस्य	4.2.69	सर्व
समितिः	2.17.15	युद्ध
समिथे	2.17.26	युद्ध
समीके	2.17.11	युद्ध
समुद्रः	1.3.15	आकाश
समुद्रः	5.6.20	सम्यक् उदकांचा प्रेरक
समोहे	2.17.25	युद्ध
सरः	1.11.55	वाणी
सरः	1.12.38	पाणी
सरण्यूः	5.6.5	सूर्यपत्नी
सरमा	5.5.17	देवांची कुत्री
सरस्वती	1.11.22	वाणी
सरस्वती	5.5.18	देवीभेद, वाणी, नदी

सरस्वत्यः	1.13.31	नदी
सरस्वान्	5.4.15	समुद्र
सरितः	1.13.13	नदी
सर्गाः	1.12.87	पाणी
सर्णीकम्	1.12.57	पाणी
सर्पति	2.14.7	जाणे, गत्यर्थक
सर्पिः	1.12.80	पाणी
सर्वम्	1.12.76	पाणी
सर्सृते	2.14.75	जाणे, गत्यर्थक
सललूकम्	4.3.6	अत्यंत लोभी, पापी
सलिलम्	1.12.7	पाणी
सलिलम्	3.1.11	पुष्कळ
सवनम्	3.17.7	यज्ञ
सविता	5.4.20	सर्वांचा प्रेरक
सविता	5.6.7	सूर्य
सवीमनि	4.3.31	परवानगी, प्रेरणा
सश्चति	2.14.41	जाणे, गत्यर्थक
ससम्	2.7.21	अन्न
ससम्	4.2.18	झोप, उल्का
सस्ति	3.22.2	झोपणे
सस्निम्	4.2.1	मेघ, स्नान केलेला
सस्रुतः	1.13.19	नदी

सस्वः	3.25.2	निर्णय केलेले, आच्छादित
सहः	1.12.40	पाणी
सहः	2.9.17	बळ, शक्ती
सहस्रम्	3.1.10	पुष्कळ
साचीवित्	2.15.22	लवकर
साध्याः	1.5.14	किरण
साध्याः	5.6.28	साध्य नामक देव
सायकः	2.20.17	वज्र
सिनम्	2.7.8	अन्न
सिनम्	4.2.28	भात
सिनीवाली	5.5.22	देवपत्नी
सिन्धवः	1.13.21	नदी
सिषक्तु	3.29.23	सेवा करणे
सिसर्ति	2.14.55	जाणे, गत्यर्थक
सीम्	4.2.81	पादपूरणार्थक निपात, स्वीकार करणे
सीराः	1.13.4	नदी
सुकम्	3.12.3	निपात, अव्यय
सुक्षेम	1.12.23	पाणी
सुखम्	1.12.44	पाणी
सुग्म्यम्	3.6.8	सुख
सुतः	2.7.7	अन्न

सुतुकः	4.1.35	सुप्रजायुक्त
सुदत्रः	4.3.54	चांगले दान करणारा
सुदिनम्	3.6.9	सुख
सुनीथः	3.8.7	प्रशंसनीय
सुपर्ण	5.4.31	किरण, घोडा, सूर्य, वायू
सुपर्णाः	1.5.15	किरण
सुपर्णाः	1.14.21	घोडा
सुपर्णी	1.11.56	वाणी
सुप्रायणाः	4.1.36	चांगले गमन करणारे
सुमत्	4.3.98	स्वतः
सुम्नम्	3.6.16	सुख
सुम्नावरी	1.8.9	उषा
सुरा	1.12.25	पाणी
सुविते	4.1.28	सुंदर गती असलेला
सुविदत्रः	4.3.55	चांगली विद्या जाणणारा
सुशिप्रः	4.3.72	चांगली नासिका
सूदः	3.23.9	विहीर
सूनरी	1.8.2	उषा
सूनुः	2.2.12	अपत्य
सूनृता	1.8.14	उषा
सूनृता	2.7.24	अन्न
सूनृतावती	1.8.15	उषा

सूनृतावरी	1.8.16	उषा
सूरिः	3.16.8	स्तुती करणारा
सूर्यः	5.6.9	सूर्य
सूर्या	1.11.21	वाणी
सूर्या	5.6.3	सूर्यपत्नी
सृकः	2.20.6	वज्र
सृणिः	4.2.84	अंकुश, विळा
सृप्रः	4.3.71	साप, ओघळणारे तूप
सेधति	2.14.110	जाणे, गत्यर्थक
सोमः	5.5.2	सोमवल्ली, चंद्र
सोमः अक्षाः	4.2.13	सोम पिणारे, सोमरस पाझरणारे
सोमानम्	4.3.42	सोमरस काढणारा
स्तामुः	3.16.5	स्तुती करणारा
स्तिपाः	4.3.79	विहीर, पालन करणारा
स्तियानाम्	4.3.78	पाणी
स्तुप्	3.16.11	स्तुती करणारा
स्तृणाति	2.19.12	ठार मारणे
स्तृभिः	3.29.10	नक्षत्र
स्तोभति	3.14.4	पूजा करणे
स्तौति	3.14.26	पूजा करणे
स्नेहयति	2.19.13	ठार मारणे

स्पृधः	2.17.19	युद्ध
स्फुरति	2.19.15	ठार मारणे
स्फुलति	2.19.16	ठार मारणे
स्यन्दते	2.14.5	जाणे, गत्यर्थक
स्यन्द्रासः	2.9.27	बळ, शक्ती
स्यमति	2.14.8	जाणे, गत्यर्थक
स्यूमकम्	3.6.5	सुख
स्योनम्	3.6.15	सुख
स्रंसते	2.14.10	जाणे, गत्यर्थक
स्रवति	2.14.9	जाणे, गत्यर्थक
स्रवन्त्यः	1.13.27	नदी
स्रोतः	1.12.33	पाणी
स्रोत्याः	1.13.5	नदी
स्वः	1.4.1	स्वर्ग
स्वः	1.12.86	पाणी
स्वञ्चाः	4.2.36	चांगले गमन करणारा, चांगली पूजा करणारा
स्वधा	1.12.97	पाणी
स्वधा	2.7.17	अन्न
स्वधितिः	2.20.16	वज्र
स्वधे	3.30.1	द्यावापृथिवी
स्वनः	1.11.33	वाणी

स्वपिति	3.22.1	झोपणे
स्वयम्भूः	1.3.11	आकाश
स्वरः	1.11.31	वाणी
स्वरति	2.14.54	जाणे, गत्यर्थक
स्वरति	3.14.41	पूजा करणे
स्वसराणि	1.9.5	दिवस
स्वसराणि	3.4.10	घर
स्वसराणि	4.2.22	दिवस
स्वसारः	2.5.13	अंगुली, बोटे
स्वस्तिः	5.5.33	कल्याणकारिणी देवी
स्वाहा	1.11.24	वाणी
स्वाहाकृतयः	5.2.13	स्वाहाकाराने आहुती दिल्या जाणाऱ्या देवता
स्वृतीकम्	1.12.58	पाणी

ह

शब्दः	अ.खं.क्र.	मराठी अर्थ
हंसासः	1.14.25	घोडा
हनति	2.14.72	जाणे, गत्यर्थक
हन्ति	2.14.109	जाणे, गत्यर्थक
हयः	1.14.2	घोडा
हयन्तात्	2.14.119	जाणे, गत्यर्थक

हरः	1.17.9	जळणारा
हरः	2.13.2	क्रोध, राग
हरः	4.1.40	तेज, पाणी, लोक, रक्त
हरयः	2.3.10	मनुष्य
हरयाणः	4.2.56	हिरावून घेण्यासाठी गमन करणारा
हरस्वत्यः	1.13.32	नदी
हरितः	1.6.8	दिशा
हरितः	1.13.12	नदी
हरितः	2.5.12	अंगुली, बोटे
हरितः आदित्यस्य	1.15.3	आदित्याचा घोडा हरित
हरी इन्द्रस्य	1.15.1	इंद्राचा घोडा हरी
हर्म्यम्	3.4.4	घर
हर्यति	2.6.10	इच्छिणे
हर्यति	2.14.77	जाणे, गत्यर्थक
हविः	1.12.65	पाणी
हविर्धाने	5.3.30	हविर्द्रव्य ठेवण्याची पात्रे
हस्तघ्नः	5.3.10	हातमोजे
हासमाने	4.2.16	हासणाऱ्या
हिकम्	3.12.1	निपात, अव्यय
हिनोत	4.3.95	पाठवणे
हिम	1.7.22	रात्र

हिरण्यम्	1.2.5	सोने
हिरण्यवर्णाः	1.13.17	नदी
हिरुक्	3.25.4	निर्णय केलेले, आच्छादित
हुरश्चित्	3.24.10	चोर
हृणिः	1.17.10	जळणारा
हृणिः	2.13.3	क्रोध, राग
हेतिः	2.20.3	वज्र
हेम	1.2.1	सोने
हेम	1.12.85	पाणी
हेळः	2.13.1	क्रोध, राग
हेळते	2.12.2	रागावणे
होत्रा	1.11.35	वाणी
होत्रा	3.17.8	यज्ञ
ह्रस्वः	3.2.2	आखूड, ठेंगणे
ह्वयते	3.14.8	पूजा करणे
ह्वरः	2.13.7	क्रोध, राग
ह्वरति	2.8.10	खाणे
ह्वार्याणाम्	1.14.24	घोडा

ग्रंथ व हस्तलिखिते यांविषयी विनम्र आवाहन

ग्रंथ व हस्तलिखिते ही ज्ञानाचा खजिना आहेत, अनेक घरात बंदिस्त कपाटात हा दुर्मिळ खजिना धुळीत लोप पावत आहे. आम्ही आपणांस विनम्रपणे आवाहन करतो की, आपल्याकडे असलेले छापील व हस्तलिखित साहित्य, नियतकालिके, मासिके (जुनी,नवीन) 'संस्कृत ग्रंथालया'कडे जमा करावे. या ग्रंथालयाकडे संस्कृत वाङ्मय व संत साहित्य विषयक दुर्मिळ ग्रंथ जमा आहेत . अनेक अभ्यासक, संशोधक यांचा लाभ घेत आहेत. आपला बहुमूल्य ठेवा पुढच्या पिढीला ज्ञानासाठी मिळत राहील. तरी आपण सहकार्य करावे.ही विनंती.

इच्छुकांनी पुढील पत्त्यावर संपर्क साधावा.

गीर्वाणज्योति संस्कृत ग्रंथालय,

कारंजकरनगर, पारशी विहिरीजवळ,

विलासपूर, सातारा – ४१५ ००१

(सं.क्र. ९८२२०९७५०७)

e-mail: geerwanlib@gmail.com

गीर्वाणज्योति प्रकाशन

Golden Opportunity to crack Sanskrit NET/SET

Online Sanskrit NET/ JRF/ SET Question Papers

Subject code 25

[Useful for SET exam conducted by Maharashtra, Madhya Pradesh, Tamil Nadu, Andhra Pradesh, Himachal Pradesh, Jammu & Kashmir, Rajasthan and West Bengal, State agencies]

- Every Friday New Question Paper
- 12 Question Papers= 1200 Questions (3 months)
- 24 Question Papers= 2400 Questions (6 months)
- Often Re-solve Question Paper
- Solve Question Paper on mobile
- All 10 Units Covered
- No repetition of Questions
- Immediate Answer key
- Progress graph

SUBSCRIPTION FEE:

3 months = Rs.300/-

6 months = Rs.550/-

For Subscription click on the given below link

https://forms.gle/k9cEunP8ahTJXWKr5

For Sample Paper click on the given below link

https://forms.gle/AHZYx35me7i1em687

For cash Payment, contact:-

Geerwanajyoti Publication,
Near Parashi Vihir, Karanjkar Nagar,
Vilaspur, Satara, Maharashtra, 415001
Mobile: + 91 9822097507

ONLINE PAYMENT:

ACCOUNT NAME – GEERWANJYOTI

ACCOUNT NO. 037004042209195001

IFSC - CSBK0000370

BANK NAME - CATHOLIC SYRIAN BANK (CSB)

BRANCH – SATARA

UPI- geerwanajyotiprakashan@oksbi

शरच्चन्द्रबिम्बाननं चारुहासं
लसत्कुण्डलाक्रान्तगण्डस्थलाङ्गम् ।
जपारागबिम्बाधरं कञ्जनेत्रं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥५॥

ज्याचे मुखकमळ शरदऋतूतील चंद्राप्रमाणे स्मितहास्ययुक्त असल्याने अत्यंत देखणे आहे, ज्याचे गाल चमचमणाऱ्या कर्णभूषणांमूळे अधिक शोभिवंत दिसत आहेत, ज्याचे ओठ जास्वंदाच्या फुलाप्रमाणे तांबूस आहेत. ज्याचे डोळे कमलाप्रमाणे सुंदर आहेत असा मंगलमय ब्रह्मस्वरूप श्रीपांडुरंगच मी माझे आश्रय स्थान मानतो.

किरीटोज्ज्वलत्सर्वदिक्प्रान्तभागं
सुरैरर्चितं दिव्यरत्नैरनर्घैः ।
त्रिभङ्गाकृतिं बर्हमाल्यावतंसं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥६॥

किंमत करता येणार नाही अशा दिव्यरत्नांनी ज्याची पूजा देवांनी केली आहे, त्यामुळे ज्याच्या किरीटाच्या (मुगुटाच्या) प्रभेने सर्व दिशा उजळून निघत आहेत, ज्याचे अंग तीन ठिकाणी बाकदार (कमानदार) आहे, ज्याच्या मुगुटावरील मोरपीस फारच खुलून दिसत आहे त्या श्रीकृष्णस्वरूप श्रीपांडुरंगाला मी सर्वस्व अर्पण करतो.

विभुं वेणुनादं चरन्तं दुरन्तं
स्वयं लीलया गोपवेषं दधानम् ।
गवां वृन्दकानन्ददं चारुहासं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥७॥

जो विश्वव्यापी, विश्वस्वरूप आणि ज्याचा अंत लागत नाही असा श्रीकृष्ण परमात्मा बासरीतून सुमधुर सूर काढतो, जो स्वत: लीलेने गुराख्याचा वेष धारण करून गाईंना आनंद देतो, वृंदावनात गोप-गोपींना सुखवितो त्या सुहास्यवदन असलेल्या सृष्टिनिर्मात्या श्रीपांडुरंगाला मी आत्मसमर्पण करतो.

अजं रुक्मिणीप्राणसञ्जीवनं तं
परं धाम कैवल्यमेकं तुरीयम् ।
प्रसन्नं प्रपन्नार्तिहं देवदेवं
परब्रह्मलिङ्गं भजे पाण्डुरङ्गम् ॥८॥

ज्याला जन्म नाही, जो रुक्मिणीच्या प्राणांची संजीवनी आहे, अत्युच्च स्थान असा, एकमेव, अद्वितीय, तुर्यावस्थास्वरूप असा, शरणागतांचे संकट हरण करणारा, नित्य प्रसन्न असा, देवांचा देव, निर्विकार परब्रह्मतत्त्व श्रीपांडुरंग त्याला मी साष्टांग प्रणिपात करतो.

स्तवं पाण्डुरङ्गस्य वै पुण्यदं ये
पठन्त्येकचित्तेन भक्त्या च नित्यम् ।
भवाम्भोनिधिं तेऽपि तीर्त्वान्तकाले
हरेरालयं शाश्वतं प्राप्नुवन्ति ॥९॥

श्रीपांडुरंगाचे हे अष्टक म्हणजे आठ श्लोकांचे स्तोत्र, पुण्य निर्माण करणारे आहे. हे जो एकाग्रतेने व मनपूर्वक नेमाने पठण करील तो अंतकाळी संसाररूपी भवसागर सहज पार करील आणि त्याला चिरकाल टिकणारा वैकुंठलोक (श्रीहरिरूप पांडुरंगाचे चरणकमळ) प्राप्त होईल.

इति श्रीमतशंकराचार्यविरचितं श्रीपांडुरंगाष्टकं संपूर्णम् ॥
॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

श्रीमत् शंकराचार्यांनी रचलेले श्रीपांडुरंगाष्टक स्तोत्र पूर्ण झाले. श्रीकृष्णाला अर्पण असो.

गीर्वाणज्योति प्रकाशन, सातारा

- मैत्री शुद्धालेखनाशी, प्रा.गजानन चव्हाण , डॉ..शिवदास जाधव
- छात्र संस्कृत शब्दकोश, डॉ..शिवदास जाधव व डॉ. नीलेश जोशी
- Experimental Psychology, Maragam
- निवडक अप्रसिद्ध उपनिषदे, डॉ. नीलेश जोशी
- भामिनी विलास: प्रास्ताविक – अन्योक्ति – विलास:,डॉ..शिवदास जाधव
- सार्थ निघण्टुकोश,डॉ. नीलेश जोशी
- संधिप्रकरण,डॉ..शिवदास जाधव,
- संस्कृत अध्यापन पद्धती, डॉ..शिवदास जाधव – नांगरे –शिंदे
- वार्तिक कोश, डॉ. नीलेश जोशी
- विभक्त्यर्थ प्रकरण,डॉ..शिवदास जाधव

Contact Us:

Geerwanjyoti Publication,

Karanjkarnagar, Near Parashi Vihir, Vilaspur,

Satara, Maharashtra, India. 415001

Contact Us: Mobile: +919822097507